

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Jana Nešpolová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

Pedagogická fakulta

Oddělení ruského jazyka a literatury

Destinace pro cestovní ruch v Rusku – současný stav a možnosti

Destinations for Tourism in Russia - Present Situation and Options

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vypracovala: Jana Nešpolová

Vedoucí práce: Mgr. Michal Vančura, Ph. D

Studijní program: Filologie

Studijní obor: Cizí jazyk pro evropský a mezinárodní obchod – ruský jazyk

České Budějovice 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Destinace pro cestovní ruch v Rusku – současný stav a možnosti vypracovala samostatně s použitím odborné literatury a pramenů, jejichž seznam uvádím v závěru práce.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 27. 4. 2011

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Michalu Vančurovi, Ph. D za jeho hodnotné rady a připomínky k vypracování mé bakalářské práce.

Téma: Destinace pro cestovní ruch v Rusku – současný stav a možnosti

Autor: Jana Nešpolová

Vedoucí práce: Mgr. Michal Vančura, Ph. D

Anotace

Tato práce se věnuje destinacím pro cestovní ruch v Rusku. Práce je rozdělena do dvou větších částí, které jsou rozděleny na kapitoly. V první části této bakalářské práce je nastudována odborná literatura, sepsána rešerše a posouzeny předpoklady rozvoje cestovního ruchu ve vybrané oblasti. Druhá část se věnuje současným stavem cestovního ruchu a analýzou nabídek českých cestovních kanceláří. Na konci druhé části jsou na základě zjištěných údajů navrhnuty další možnosti rozvoje cestovního ruchu v Rusku.

Theme: Destinations for Tourism in Russia - Present Situation and Options

Author: Jana Nešpolová

Supervisor: Mgr. Michal Vančura, Ph. D

Annotation

This bachelor's thesis is dedicated to tourist destinations in Russia. The work is divided into two major parts, which are further divided into chapters. In its first part literature was studied, literature search was written, and conditions for development of tourism in selected areas were assessed. The second part deals with the current state of tourism and analyses the offers of Czech travel agencies. At the end of the second part, based on collected data, further options of the development of tourism in Russia were outlined.

Obsah

1. Úvod	9
2. Literární rešerše	10
2.1 Vymezení pojmu cestovní ruch	10
2.2 Účastník cestovního ruchu	13
2.3 Geografie cestovního ruchu	15
2.4 Vývoj geografie cestovního ruchu	16
2.5 Druhy a oblasti CR	17
2.6 Předpoklady rozvoje a rozmístění CR	19
3. Vymezení a geografické charakteristiky Ruské federace	22
3.1 Fyzicko-geografické členění	22
3.1.1 Obecná charakteristika	22
3.1.2 Povrch	22
3.1.3 Vodstvo	23
3.1.4 Podnebí	25
3.2 Administrativní členění	26
3.2.1 Obecná charakteristika	26
3.2.2 Evropské Rusko	29
3.2.3 Asijské Rusko	30
4. Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (CR)	30
4.1 Lokalizační předpoklady	30
4.1.1 Přírodní	30
4.1.2 Kulturně společenské podmínky	32
4.2 Selektivní předpoklady	32
4.2.1 Objektivní faktory	32

Podmínky pro vstup a pohyb po Ruské federaci	32
Vízová povinnost	32
Celní a devizový režim	33
Cestování do Ruska	33
Ohlašovací povinnost	34
Politická a bezpečnostní situace	34
Demografické složení	37
Ekonomická situace	38
Ekologie a stav životního prostředí	42
4.2.2 Subjektivní faktory	44
Vzdělanost	44
Kulturní úroveň	45
Reklama a propagace	45
4.3 Realizační podmínky	46
4.3.1 Komunikační podmínky cestovního ruchu	46
Železniční doprava	46
Silniční doprava	48
Letecká doprava	50
Vodní doprava	53
4.3.2 Materiálně technická základna	54
4.3.2.1 Typizace středisek a oblastí cestovního ruchu	54
Střediska léčebně ozdravovací	55
Střediska letní rekreace a vodních sportů	57
Střediska turistiky a lyžování	58
Střediska kulturně historického poznávání	60

Střediska služebního cestovního ruchu	64
5. Současný stav cestovního ruchu v Rusku	67
5.1 Zjištěná situace	67
5.2 Analýza nabídek cestovních kanceláří a agentur	69
5.3 Překážky v cestování do Ruska	76
5.4 Potenciál Ruska v rozvoji ČR	77
5.5 Dostupnost měst a míst	78
6. Závěr	80
Заключение	81
Přehled použité literatury	82
Seznam obrázků	88
Seznam tabulek	89
Seznam grafů	89
Seznam příloh	89
Přílohy	

1. Úvod

Rusko, ačkoli je největší zemí světa, cestovní ruch v něm není rozvinutý na takové úrovni jako v jiných, daleko menších, zemích. Jeho převážně rovinný reliéf v evropské části (s výjimkou Kavkazu) v kombinaci s kontinentálním podnebím, které s sebou přináší dlouhé a drsné zimy, nedává velké možnosti pro uskutečňování domácího cestovního ruchu. V oblasti Kavkazu neustále panuje národnostní napětí, což způsobuje komplikace ve využití horských a lázeňských středisek v této oblasti. Mezi zahraničními návštěvníky je zájem z velké části omezen na města s kulturními a historickými památkami (Hrala, V., 2000).

Návštěvníky sem přitahují zejména ruská města, kterým dominují četné historické památky a panuje v nich naprosto odlišná kultura než v České republice.

Tato bakalářská práce se věnuje rozboru Ruska z hlediska zhodnocení jeho předpokladů pro realizaci cestovního ruchu (dále jen CR), analýze současného CR v Rusku a zjištění dalšího možného potenciálu pro další rozvoj. K dosažení cíle práce bude zjištěna současná nabídka zájezdů českých cestovních kanceláří a agentur (dále jen CK a CA), zájem Čechů o ruské destinace a celkové zhodnocení stavu CR.

Jedním z cílů je zhodnotit předpoklady pro realizaci CR. Tyto předpoklady budou zhodnoceny na základě lokalizačních, selektivních a realizačních podmínek.

Další z cílů je analýza současného stavu CR v Rusku. Budou dotázány CK a CA a bude zjištěna současná nabídka destinací v Rusku a zájem o ně ze strany českých návštěvníků.

Posledním cílem je zhodnocení využitého potenciálu Ruska a zjistit další možný potenciál, který je českými CK a CA nevyužit.

2. Literární rešerše

2.1 Vymezení pojmu cestovní ruch

Pod pojmem cestovní ruch si většina lidí představí návštěvu zajímavého místa, zhlédnutí významných památek, návštěvu přátel, prázdniny, pobyt u moře nebo na horách. Cestovní ruch je celosvětovým průmyslem s dynamickým růstem, se stále novými technologiemi, novými destinacemi, novými aktivitami a změnami. Dalo by se říci, že cestovní ruch je spojen s rekordním počtem turistů cestujících po světě, se vzrůstajícím počtem možností, dobrodružných zážitků a nezávislostí na programu trasy. Většina turistů mění místní komunitu a mají na ní ekonomický a sociální dopad, což by nemělo být opomíjeno. V současné době by měla být věnována pozornost otázkám životního prostředí, ekonomice, kultuře a krajině. Turisté by měli vědět, jak se mají chovat (Goeldner, Ch. R., Ritchie, J. R., 2009).

Od roku 1950 do roku 1997 se počet účastníků v cestovním ruchu zvýšil z 25 miliónů na 612 miliónů. V konečném výsledku vyjde, že se číslo účastníků zvýšilo dvacetčtyřikrát. Podle předpokladů tato vzestupná tendence bude pokračovat i nadále, a to i díky zvyšující se dopravní dostupnosti, globalizaci, zájmu lidí o cestování či podpoře zemí pro zvýšení cestovního ruchu v jejich oblasti. Cestovní ruch je jedna z nejvýnosnějších ekonomických činností a významný zaměstnavatel. Proto je také cestovní ruch označován jako „průmysl bez továrních komínů“ (Hrala, V., 2000).

Cestovní ruch rapidně roste a stává se celosvětovou sociální a ekonomickou silou. V roce 2008 bylo podle odhadů v ČR 238 277 000 pracovních míst, což činilo 8,4 % z celkové zaměstnanosti a každé téměř 12 (11,9) pracovní místo bylo právě v ČR. V roce 2018 by se tento počet měl zvednout na 296 252 000 míst, což bude činit 9,2 % z celkové světové zaměstnanosti a každé téměř 11 (10,8) pracovní místo bude v ČR. (Goeldner, Ch. R., Ritchie, J. B., 2009).

Cestovní ruch je jev, který zkoumá řada vědeckých disciplín jako například ekonomika, sociologie, pedagogika, urbanismus, územní plánování, geografie... Znaky, které charakterizují cestovní ruch jsou *pohyb* a *pobyt*. Oba tyto znaky mají obě strany (subjekt a objekt) stejné, na jedné straně stojí člověk a na druhé prostředí, v první řadě přírodní. Materiálně technická základna umožňuje spojení subjektu s objektem pomocí dopravy. Podle *Reného Wokouna* a *Jiřího Vystoupila* pro cestovní ruch není definice. „*Cestovní ruch jako pojem není nový, ale dosud je značně neustálen, přesto se jeho*

definováním zabývala celá řada teoretiků, praktiků i organizací. Cestovní ruch je odborným termínem, který je dost složitý na to, aby se dala formulovat jeho všestranně vyčerpávající definice, což bylo potvrzeno řadou vědeckých a odborných konferencí a jednání na mezinárodní úrovni“ (Vystoupil, J., Wokoun R., 1987, str. 11). Cestovní ruch je komplexním fenoménem, který jde jen obtížně stručně popsat (Goeldner, Ch. R., Ritchie, J. R., 2009). V definování cestovního ruchu jsou znatelné dva směry. Jeden se zabývá účastníkem cestovního ruchu, co ho motivovalo k účasti, obsah nebo funkci, či jeho vztah k životní úrovni. Druhý směr se zabývá spíše institucemi a prostředky, které konání cestovního ruchu obstarávají.

Emil Kopšo a kolektiv vydělují názory na vymezení cestovního ruchu do čtyř skupin. První skupina autorů vidí cestovní ruch jen jako dopravní jev, druhá skupina ho chápe jako časoprostorový jev a jejím hlavním kritériem je změna geografického prostředí. Třetí skupina se zabývá sociologickým pojetím a zúžila CR na souhrn vztahů osob, na jedné straně osob stálých na jednom místě a osob, které se na tomto místě přechodně zdržují. Čtvrtá skupina zastává ekonomické pojetí. Pro ně je důležitá spotřeba hmotných a nehmotných statků, které jsou placeny účastníky CR prostředky nabytými v místě trvalého bydliště. Mezi různými pokusy definovat cestovní ruch jsou znatelné rozdíly mezi autory z postsocialistických zemí. Určitý vliv na toto různorodé nazírání mají rozdílné podmínky vývoje cestovního ruchu a jeho mnohostrannost. Mezi různými definicemi jsou vidět i rozdílná kritéria, podle kterých se cestovní ruch definuje (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987).

Borman (1931) cestovní ruch definoval jako „*cesty, jež se podnikají za účelem zotavení, zábavy, obchodu a povoláním nebo i z jiných příčin /za zvláštními událostmi/, při nichž dochází k dočasné změně místa bydliště. Nepatří sem však dojíždění za prací*“ (kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004, str. 9).

Mezi ostatními autory a geografy má větší úspěch definice od *H. Posera* (1939): „*Cestovní ruch je souhrn vzájemných vztahů, které vznikají mezi nahromaděním návštěvníků (hostí) na straně jedné a jejich okolím (prostředím) na straně druhé*“ (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987, str.13). Tato definice postrádá například spotřebu placených služeb.

V roce 1942 publikovali svoji definici i *W. Hunziker* a *K. Krapf*: „*Cestovní ruch je souhrnné označení vztahů a jevů, které vznikají na základě cesty a pobytu místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje trvalé usazení a není s ním spojena výdělečná*

činnost“ (Vystoupil, J., Wokoun R., 1987, str. 12). Této definice se chytla řada dalších autorů, mimo jiné také definice AIEST (Association Internationale des experts scientifiques de tourisme – Mezinárodní sdružení vědeckých expertů cestovního ruchu): „*Cestovní ruch je soubor všech jevů a vztahů, které vyplývají z cestování a pobytu osob (hostí) mimo trvalé bydliště a pracoviště a není motivováno usazením nebo trvale výdělečnou činností*“ (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987, str. 13). Obě tyto definice dodnes platí a byly přijaty autory i geografy. Je zde však jeden problém, a to, že obě definice nemají společenskou podmíněnost CR. Znamená to, že v nich není zahrnut vztah účastníka k životní úrovni, naprosto vyloučily účastníky služebních cest a neberou v potaz využití volného času a krajinu.

Další široce přijatou definicí je definice C. Kaspara (1971), která, jako definice předchozí, má své nedostatky. „*Cestovní ruch nebo turismus představuje komplex vztahů a jevů vznikajících při cestách a pobytu osob, pro které místo jejich pobytu není místem jejich stálého bydliště ani pracoviště*“ (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987, str. 13). Zmíněným nedostatkem je splynutí účastníků dopravy a účastníků cestovního ruchu.

Důležitá a významná definice pro geografy je definice V. S. Preobraženského (1976): „*Cestovní ruch je složitý socioekonomický jev, který není možné určit jednoznačně. Tímto termínem se současně vyjadřují tyto základní pojmy:*

- zvláštní druh migrace obyvatelstva (viz tradiční vymezení pojmu „turista“), který studuje demografii, geografii obyvatelstva a právní vědy;*
- odvětví ekonomiky, které je jednou ze sfér uspokojování sociálně kulturních potřeb obyvatelstva; studuje ekonomika a socioekonomická geografie;*
- způsob trávení volného času mimo trvalé bydliště; studuje sociologie a geografie cestovního ruchu.*

Cestovní ruch jako složitý jev nezkoumá proto jedna, ale mnoho věd, které mohou vystupovat jako soubor nebo systém věd“ (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987, str. 14).

Emil Kopta a kol. (1985) definovali cestovní ruch takto: „*Cestovní ruch chápeme jako cestování a dočasný pobyt mimo místo trvalého bydliště, zpravidla ve volném čase, a to za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi*“ (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987, str. 13).

V definování CR se stala mezníkem Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu, která se konala v Ottawě roku 1991 a pořádala jí Světová organizace cestovního ruchu (WTO). Na této konferenci se sešlo 250 představitelů z 91 různých zemí, kteří podali návrh na sjednocení pojmů z oblasti cestovního ruchu. Kromě toho

bylo řečeno, že cestovní ruch je významným faktorem světového obchodu, účinným faktorem ekonomického, kulturního a sociálního rozvoje národních celků, ale také pojem, pro který neexistuje jednoznačné vymezení. Na konferenci byl **cestovní ruch (tourism)** definován jako *„Činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (mimo místo bydliště), a to na dobu kratší než je stanovena (v mezinárodním CR je to jeden rok, v domácím CR šest měsíců), přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě (jiný účel znamená, že výdělečná činnost není v místě návštěvy založená na trvalém nebo přechodném pracovním poměru)“*. Pramenem definice je International Conference on Travel and Tourism Statistics. Conference Resolutions WTO, Madrid, Juli 1991. Z této definice jsou vyloučeny:

- cesty v rámci trvalého bydliště
- pravidelné cesty do zahraničí
- dočasné přistěhování za prací
- dlouhodobé migrace

Pokud by se shrnuly všechny podstatné stránky CR na základě atributů v definicích, vyplynou na povrch základní rysy CR:

- dočasnost změny místa stálého bydliště
- nevýdělečný charakter cesty a pobytu
- vztahy mezi lidmi, jež CR vyvolává

(kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004, str. 12 – 13).

2.2 Účastník cestovního ruchu

Účastníkem je podle definice Světové organizace cestovního ruchu (WTO): *„Každá osoba, která pobývá přechodně mimo místo svého obvyklého bydliště. Za předpokladu, že se daná osoba účastní některého druhu a formy cestovního ruchu“* (Francová, E., 2003, str. 18). Jde například o cestovní ruch za zábavou, s cílem účasti na různých akcích (sportovních, náboženských, apod.), za účelem vyřízení rodinných záležitostí a za účelem ozdravného pobytu, odpočinku nebo vyřízení obchodních či soukromých záležitostí.

Více než pojem účastník se v praxi užívá pojem *návštěvník*. Při užití pojmu návštěvník je třeba brát v potaz to, že osoba, která je jím označena, navštíví určité místo (muzeum, hrad, apod.). Jsou v něm tedy zahrnuti nejen účastníci CR ale i rezidenti (trvale žijící obyvatelé). Termíny účastník a návštěvník jsou nadřazené termíny, ale v praxi se moc neužívají. Podle délky pobytu se rozlišují dva výrazy: *výletník* a *turista*

Výletník (exkurzionista, jednodenní návštěvník) je dočasný návštěvník, který se v zemi, kterou navštěvuje zdrží maximálně 24 hodin bez přenocování.

Turista je dočasný návštěvník, který se v zemi, kterou navštěvuje zdrží minimálně 24 hodin včetně přenocování. Vzhledem k tomu, že doba zdržení v navštěvované zemi má delší trvání, rozlišují se v této kategorii další dvě podkategorie:

- turista krátkodobě pobývajících
- turista dlouhodobě pobývajících

Z hlediska dané země má i pojem návštěvník vymezen dvě podkategorie:

- domácí
- zahraniční

Účastníky cestovního ruchu jsou i jiné osoby, které vyvíjejí nějaký druh pohybu (přesun, cestování) a podílejí se na rozvíjení cestovního ruchu. Na rozdíl od výše uvedených kategorií se ale nezahrnují do turistických statistik. Takovými osobami jsou přistěhovalci, pendleři, kočovníci, utečenci, studenti či lidé cestující za obchodním účelem (Francová, E., 2003).

Pokud shrneme základní atributy definice CR a vymezení výše uvedených pojmů, jak byly pro statistické účely stanovené mezinárodní konferencí v Ottavě, lze jako rozhodující uvést:

- změnu místa běžného trvalého bydliště
- dočasnost cesty a pobytu
- nevýdělečný charakter

Tyto sjednocené základní pojmy přejímají jeden po druhém všechny světové státy jako základ pro národní statistické programy CR i pro statistiku CR v mezinárodním měřítku

(kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004).

2.3 Geografie cestovního ruchu

„Geografie je široká a rozsáhlá disciplína a tak je přirozené, že se geografové zajímají o CR a jeho prostorové aspekty. Geografie CR se specializuje na studium umístění, životního prostředí, klimatu, krajiny a jejich ekonomické aspekty. Geografické přístupy k CR objasňují polohu turistických míst, pohyby turistů na nich, změny na krajině, které s sebou přináší účastníci CR, rozvoj CR a sociální, ekonomické a kulturní problémy. Cestovní ruch se geografie dotýká v mnoha bodech a tak je tato oblast geografie zkoumána mnohem podrobněji, než vědci v mnoha jiných disciplínách“ (Goeldner, Ch. R., Ritchie, J. B., 2009, překlad ze str. 23).

Rozlišuje se objekt a předmět geografie cestovního ruchu. P. Mariot ve své knize Geografia cestovního ruchu trochu upravil Poserovu definici cestovního ruchu a určil vymezení objektu studia geografie CR tak, že odpovídala jeho současnému stavu poznatků o CR a stěžejním úlohám progresivní geografie. *„Cestovní ruch je společenskou aktivitou, která podmiňuje přemísťování obyvatelstva do částí krajinné sféry, charakterizovaných interakcemi krajinných prvků, schopnými vyvolat dočasnou změnu místa pobytu“* (Mariot, P., 1983, str.14). V souvislosti s touto definicí CR, která je vymezením objektu studia geografie CR, je možné hlouběji zauvažovat o vymezení předmětu studia geografie. Názory autorů na předmět studia geografie CR, promítnuté v rovině hlavních úloh geografických výzkumů CR, nejsou jednotné. Pokusila se o to řada autorů. M. Bačvarov předmět geografických výzkumů CR vymezil jako: *„Studium předpokladů, proudů, ekonomických vlivů a teritoriálních komplexů CR s cílem ukázat jejich vztahy s geografickým prostředím“* (Mariot, P., 1983, str. 15). Tato definice se stala základem vymezení předmětu studia geografie P. Mariotem, kterým ji trochu zevšeobecnil a zestručnil: *„Předmětem studia geografie cestovního ruchu je výzkum teritoriálních aspektů interakcí mezi cestovním ruchem a krajinou. Cílem geografických výzkumů cestovního ruchu je určit zákonitosti vývoje těchto interakcí“* (Mariot, P., 1983, str. 16). Pokud se do této definice dosadí definice Bačvarova, tak předmět studia geografie CR je tvořen výzkumem teritoriálních aspektů interakcí mezi jednou společenskou aktivitou na straně jedné a krajinou na straně druhé. Centrem zájmu geografie CR není přemísťování obyvatelstva, ale interakce, které ho podmiňují. To je důležité při uvažování o vztahu geografie CR vůči jiným geografickým disciplínám. Například vůči geografii obyvatelstva, sídel nebo dopravy. Jelikož ani jedna uvedená disciplína nemá vymezen svůj předmět studia tak, aby pokryl úplně celý předmět studia

geografie ČR, je tato disciplína oprávněně osobitou disciplínou geografie. Prolnutí některých zájmů geografie ČR se zájmy jiných disciplín však nejsou vyloučeny (Mariot, P., 1983).

2.4 Vývoj geografie cestovního ruchu

Geografie ČR je mladý obor, který je zkoumaný až ve 20. století a dá se analogicky vymežit do několika období (podle J. Warszynska, A. Jackowski, 1978; J. Kašpar, 1979):

- *předvědecké období (do konce 19. stol. až 1918)*
- *základ systematického zkoumání (1918 až 1945)*
- *formování vědeckého výzkumu cestovního ruchu, období základních výzkumů a vytyčení hlavních směrů dalšího rozvoje (1945 – 1960)*
- *sociologické období (1960 – 1970)*
- *období exaktních metod a vědecké kritiky (po roce 1970)*

(Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987, str. 23).

V 19. století byly hlavními centry zájmu pouze horská a lázeňská střediska. Cestovní ruch se v druhé polovině tohoto období rozvíjel na základě vývoje urbanizačních a industrializačních procesů, nárůstem volného času a rozvojem železniční dopravy.

První náznaky vědeckých a teoretických základů v geografii se začaly objevovat až na počátku 20. století. Toto období je charakterizováno spíše ekonomickým směrem výzkumu. Objevila se také první statistická evidence a ucelenější geografické práce, nejvýznamnější práce pocházejí z německy mluvících zemí.

Intenzivní rozvoj byl zaznamenán ve 30. – 40. letech 20. století. Základny výzkumu se nacházely v Německu, Francii, Švýcarsku a USA. V této době byly zkoumány různé problematiky geografie jako prostorové šíření a rozložení cestovního ruchu, hodnocení přírodních předpokladů, regionalizace atd. V neposlední řadě byly rozpracovány definice pojmů.

Největší boom v rozvoji geografie ČR přišel po druhé světové válce. Rozvoj byl tak velký, že došlo k vytvoření samostatné disciplíny – Geografie rekreace (pojem byl převzat z americké literatury – Geography of Recreation). Problematika zkoumání ČR má daleko větší záběr. Cestovní ruch se rozvíjel v regionálním a mezinárodním měřítku

a centra výzkumu se objevují i v Itálii, Kanadě nebo v některých postsocialistických zemích, například v bývalém Československu, Polsku.

V 60. letech 20. století se rozvíjel výzkum trhu nabídky a poptávky a sociální turismus. Z toho důvodu můžeme celé toto období pojmout jako sociologicky orientované. Na konci období se začaly rozvíjet kvantitativní metody (aplikace matematických a statistických metod, programování, prognostické modely,...).

Dynamický rozvoj a vysoká teoretická a aplikační úroveň, to je období 90. let 20. století. Geografie CR a rekreace se už rozvíjí téměř ve všech vyspělých státech (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987).

2.5 Druhy a oblasti CR

CR je mnohostranný socioekonomický jev a proto na něj jde nahlížet a dělit ho podle různých hledisek.

Nejběžnější třídění CR je třídění na základě kritéria, kde hlavní roli hraje vztah trvalého bydliště účastníka CR k místu realizace CR:

- domácí cestovní ruch
- zahraniční cestovní ruch – aktivní CR (cesty cizinců do jiných zemí)
  - pasivní CR (cesty domácích do cizích států)

Další členění je na základě délky trvání účasti či pobytu:

- krátkodobý CR
- dlouhodobý CR

Krátkodobý CR trvá od nejmenšího okamžiku (v praxi se počítá 1 hodina) do 2 až 3 dnů. Od 5 dnů déle se už CR může považovat za dlouhodobý. Krátkodobý CR se většinou uskutečňuje o volných dnech na konci týdne.

Členění podle motivů účastníka:

- zotavovací – motivací je regenerace těla a duše
- poznávací – motivací je nabýt vědomosti
- služební – motivací jsou výstavy, veletrhy
- speciální – zájmy účastníka jsou různé

Členění CR vyplývající z cíle cesty:

- léčebný
- dovolenkový
- víkendový
- sportovně-turistický
- kongresový
- jiný – sem spadají takové aktivity jako například rybolov, myslivost atd.

(Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987).

Členění dle prostředí pobytu:

- městský CR – spíše krátkodobý charakter, návštěvy zajímavých měst, památky a jiné atraktivity
- venkovský CR – pobyty v příznivém životním prostředí, *agroturistika*, která zahrnuje práci na farmách či jiných zemědělských usedlostech
- lázeňský CR – dlouhodobé léčebné pobyty v lázních
- CR ve střediscích CR – horská střediska, přímořská střediska

(kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004).

Eva Francová ve svých skriptech Cestovní ruch do této kategorie řadí například ještě *náboženský CR*, kde prim hrají návštěvy posvátných a poutních míst, *lovecký CR*, kdy je hlavním cílem cesty lov nebo rybolov, *dobrodružný CR*, který nabývá čím dál tím větší oblíbenosti u mladých lidí a zahrnuje takové cesty, které vyžadují speciální výzbroj a výstroj (Francová, E., 2003).

Takovýchto členění je hodně, například podle počtu účastníků (individuální, kolektivní, masový), podle použitého dopravního prostředku (automobilový, železniční, lodní, letecký), podle sezónnosti (letní, zimní) (Vystoupil, J., Wokoun, R., 1987).

Oblast cestovního ruchu je definována jako územní celek převážně stejných přírodních podmínek, vlastností a předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu (Francová, E., 2003, str. 20).

Každá z oblastí musí odpovídat třem základním kritériím

- výhodné přírodní a uměle vytvořené podmínky
- vybavenost kapacitami
- dopravní dostupnost včetně pohybu uvnitř

Oblasti byly klasifikovány na základě různých kritérií.

Oblasti podle významu a kvality:

- oblasti mimořádného léčebného významu
- oblasti letní a zimní rekreace
- oblasti určené k různým sportům
- oblasti určené k lovu a rybolovu

(Francová, E., 2003)

2.6 Předpoklady rozvoje a rozmístění CR

Cestovní ruch se uskutečňuje v oblastech, které jsou pro něj nepříhodnější a mají pro něj ty nejlepší předpoklady. Většinou to bývají pobřežní oblasti, zajímavá města, pohoří, vodní nádrže... Účastníků CR je čím dál víc a jejich vliv na životní prostředí byl čím dál tím horší. A tak se odborníci začali zajímat, proč účastníků stále přibývá a odkud přicházejí. Toto zkoumání pomohlo vyčlenit novou skupinu předpokladů.

Předpoklady rozvoje a rozmístění se dělí z hlediska geografického a ekonomického na:

- lokalizační podmínky – předpoklady teritoria pro realizaci CR
- selektivní podmínky – předpoklady pro vznik CR
- realizační podmínky – předpoklady pro skutečnou realizaci CR

(Němčanský, M., 1996)

Lokalizační podmínky (předpoklady)

Lokalizační předpoklady jsou ty, jejichž kladné hodnoty určují místo vzniku CR. Dělí se na dvě podskupiny – *přírodní* a *kulturně společenské* podmínky CR.

Mezi přírodní předpoklady patří reliéf, podnebí, hydrologické poměry, rostlinstvo a živočišstvo. Jejich význam je v tom, že jsou na velkých plochách, na větších územních celcích a jsou neměnné a stálé.

Kulturně společenské podmínky v podstatě doplňují ty přírodní o výsledky lidské tvůrčí činnosti. Jsou to různá rekreační střediska, historické a kulturní památky nebo umělecké předměty a sbírky na hradech nebo zámcích. Patří sem pohyb obyvatelstva za poznáním, zábavou, sportem, do zábavních parků, koncerty, ale i služební cesty (Němčanský, M., 1996).

Selektivní podmínky (předpoklady)

Prostřednictvím těchto předpokladů se dají využít podmínky pro CR v konkrétních oblastech. Přesto, že se projevují geograficky, jejich postavení v rozvoji CR je primární. Dělí se na dvě podskupiny – *objektivní faktory* a *subjektivní faktory*

Do objektivních faktorů se řadí politická situace oblasti, celní a devizový režim, ekonomická situace oblasti, demografická skladba obyvatelstva, stav životního prostředí.

Mezi subjektivními faktory je vzdělanost, kulturní úroveň, reklama a propagace (Němčanský, M., 1996).

Realizační podmínky (předpoklady)

Realizační předpoklady umožňují realizaci CR v těch nejlepších a nejpříznivějších podmínkách. Dělí se na dvě podskupiny podmínek, které umožňují a zlehčují účastníkům CR realizovat CR, dostat se z místa bydliště na cílové místo – *komunikační* podmínky CR a *materiálně-technická základna* CR.

Komunikace, neboli doprava patří mezi základ při realizaci CR. Při realizaci CR je účastníky CR využívána hustá železniční, silniční, vodní a letecká síť. Se zvýšením účasti na CR se rozrůstá i komunikace. Hlavní úloha komunikace je zajištění minimálního časového intervalu mezi místem bydliště a cílovým místem. Délka

volného času účastníků CR je přímo úměrná délce a míře únosnosti časového intervalu. Pokud turista plánuje dovolenou na dva týdny, je ochoten cestovat třeba i půl dne, kdežto při cestě na víkend jen několik hodin. V místech s velkou intenzitou CR zhoršuje životní prostředí v současnosti hodně rozvinutá automobilová doprava.

Materiálně technickou základnu tvoří různá zařízení sloužící k ubytování a stravování účastníků. Tato zařízení (střediska) se dále dělí dle místa, kde se nacházejí a k jakému účelu slouží. Přímořská, léčebná, střediska letní rekreace a vodních sportů, střediska turistiky a lyžování, střediska kulturně historického poznávání nebo střediska cestovního ruchu (Němčanský, M, 1996).

3. Vymezení a geografické charakteristiky Ruské federace

3.1 Fyzicko-geografické členění

3.1.1 Obecná charakteristika

Rusko, oficiálně celým názvem Ruská federace – (Российская Федерация – Россия), je se svojí rozlohou 17 075 400 km² největší zemí na světě. Zaujímá velkou část východní Evropy a skoro celou severní Asii. Rozkládá se tedy přes dva kontinenty a tvoří 11,3% (1/9 světového území pevniny) a zabírá 42% evropského území. Asijské Rusko tvoří převážně Sibiř a od evropské části je odděleno jedním z mála ruských pohoří, a to pohořím Ural, které se táhne téměř po celé pevnině od Nové Země až na hranice s Kazachstánem. Dělí se na pět základních fyzicko-geografických částí – Východoevropskou rovinu, Ural, Západosibiřskou rovinu, Středosibiřskou vysočinu a horské oblasti na jihu a východě Sibiře (Алексеева, А. И., 2005).

3.1.2 Povrch

Obrázek č. 1

Povrch Ruské federace

Zdroj: ostrava-educanet.cz, dostupné na:

http://ostrava-educanet.cz/svoboda/mapy/sexta/Asie/Rusko/rusko_vyska.jpg

Velkou část evropského Ruska zabírá Východoevropská rovina. Poloostrov Kola na severozápadě je hornatější, stejně jako Timanské vrchy na severovýchodě. Na jihozápadě se zvedá nízká Středoruská vrchovina. Evropskou a asijskou část dělí Ural s největší horou Narodnaja (1895 m.n.m), na jihu při hranicích s Gruzii leží pohoří Kavkaz (Elbrus 5642 m.n.m), které ohraničuje Kubáňskou nížinu. Velkou část Sibiře zaujímá Západosibiřská rovina. Ta patří mezi největší nížiny světa a je bažinatá. Soustava plošin - Středosibiřská vysočina je tvořena jedněmi z nejstarších hornin světa. Směrem k jihu se zvedá v Angarskou plošinu a směrem na východ klesá do Středojakutské roviny. Tato plošina je na severu narušena bažinatou Severosibiřskou nížinou. Odtud na sever je nevysoké pohoří Byrranga na poloostrově Tajmyr. Na jihu se na území čtyř států (Rusko, Kazachstán, Čína a Mongolsko) rozkládá pohoří Altaj (Bělucha, 4 506 m. n. m). Z Altaje se na východ táhne pohoří Západní Sajan, které přechází ve Východní Sajan. Od Východního Sajanu se k Ochotskému moři táhne pásmo náhorních plošin (Aldanská, Vitimská) s horskými hřbety (Jabloňový, Stanový). Na severovýchodě Sibiře je 2 000 km dlouhé Verchojanské pohoří, na něž navazuje ledovcové pohoří Čerského. Za polárním kruhem leží Kolymské pohoří. Na východě je Čukotské a Korjacké pohoří, které sníženinou řeky Kamčatky přechází v pásmo sopek táhnoucí se přes Kurilské ostrovy až do Japonska (Velký atlas světa, 1997).

3.1.3 Vodstvo

Obrázek č. 2

Vodstvo Ruské federace

Zdroj: cs.wikipedia.org, dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rusko>

Rusko je omýváno moři tří světových oceánů. Na severu moři Severního ledového oceánu, na východě Tichého oceánu a západní strana Ruska Atlantského oceánu. K těmto oceánům patří spousta moří. Od Evropské části po směru hodinových ručiček jsou to moře – Bílé, Barentsovo, Karské, moře Laptěvů, Východosibiřské, Čukotské, Beringovo, Ochotské, Japonské.

Tabulka č. 1

Nejdelší řeky a největší jezera Ruské federace

Řeka	Délka toku	Jezero	Plocha (km ²)
Lena	4337	Bajkal	31 500
Jenisej (s Ankarou)	3844	Ladožské	17700
Volha	3694	Oněžské	9700
Ob	3676	Tajmyr	4560
Nižnjaja Tunguska	2989	Čany	1400 - 2000
Amur	2855	Bílé	1125
Viljuj	2650	Topozero	986
Kolyma	2600	Il'men	982
Ural	2428	Imandra	876
Aldan	2240		

Zdroj údajů: Rosstat, www.gks.ru, Velký atlas světa, 1997

Napříč Sibiří protéká mnoho obrovských toků a veletoků. V tabulce, která uvádí 10 nejdelších řek, jich je 9 právě v asijské části. Mezi nejznámější patří Ob (3676 m, s Irtyšem 5410 m), Lena (4337 m), Jenisej (3844 m), Nižnjaja Tunguska (2 989 m), Amur (2855 m), v evropském Rusku zejména Volha (3694 m). V Rusku se nachází nejhlubší jezero světa Bajkal (1637m, 31 500 km²). V evropské části jsou Ladožské (17 700 km²) a Oněžské jezero (9 700 km², Karelská jezerní oblast). Na samotném jihu je Kaspické moře (-22 m). Rusko od USA dělí 100 km široký Beringův průliv. Evropské části dominuje řeka Volha, která je nejdelší evropskou řekou. Volha je nejvíce využívanou řekou v Rusku, ale také nejvíce přetvořenou. Nachází se na ní spousta uměle vytvořených nádrží (kaskáda umělých jezer). Je propojena s Bílým, Baltským, Černým a Azovským mořem soustavou kanálů (Velký atlas světa, Kartografie Praha, 1997, www.gks.ru).

3.1.4 Podnebí

Díky rozloze Ruska se zde nachází 12 klimatických pásem a to jak od severu k jihu, tak od západu na východ. Většina se však nachází v mírném podnebném pásmu. Protože jde o velké území, vymezuje se ještě na podtypy - mírný – kontinentální, kontinentální, ostrý kontinentální a monsunový, který se nachází na Dálném Východě. Severní část pevniny včetně ostrovů v Severním ledovém oceánu se nachází v polárním a subpolárním klimatickém pásmu. Jižní část Ruska, tedy oblast okolo Černého moře se nachází v subtropickém pásmu. Klima zde převládá chladné kontinentální, které je charakteristické velkými teplotními rozdíly. Na jihu, v oblasti Kavkazu a Černého moře je středomořské klima a na Dálném východě, v oblasti Vladivostoku mírné oceánské klima. Srážky jsou nepravidelné a mají střední hodnoty.

Obrázek č. 3

Sněhová pokrývka Ruské federace v lednu

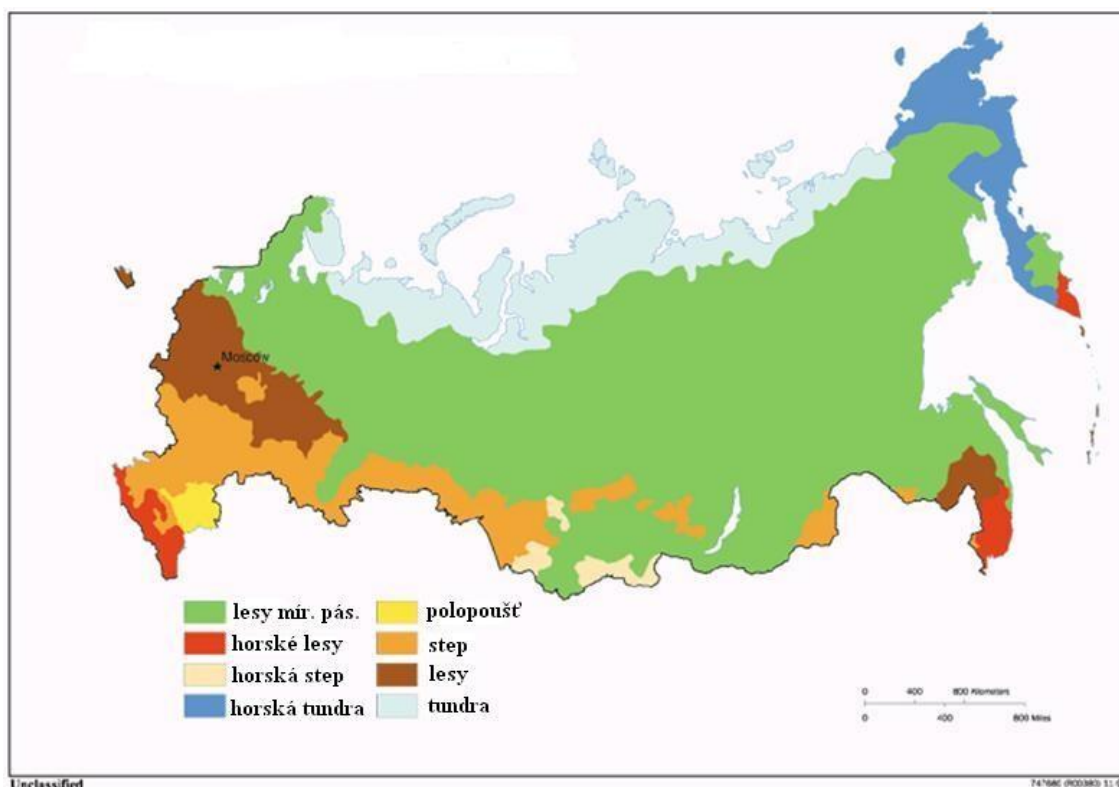
Zdroj: www.worldwidetelescope.org, dostupné na:

<http://www.worldwidetelescope.org/docs/worldwidetelescopeprojectionreference.html>

Velká část Ruska je nehostinná krajina. Zvláště asijská část, která je z velké části trvale pokrytá ledem (permafrost) a rozsáhlými lesy (polovina ruského území). Zimy jsou v Rusku hodně drsné, jsou chladné a to nejen na severu, ale například i na stepích. Skoro celé Rusko má trvalou pokrývku sněhu po celou zimu. Obrázek pochází z ledna 2004.

Obrázek č. 4

Vegetační pásma Ruské federace

Zdroj: thewatchers.adorraeli.com, dostupné na:

<http://thewatchers.adorraeli.com/2011/03/30/russian-boreal-forests-undergoing-vegetation-change/>

V mírném podnebném pásu se nachází pásma stepí. Tyto pásy jsou velice úrodné a tak se často mění v pole. Západosibiřská rovina se nachází v oblasti obrovských rašelinišť. Obrovské porosty místních jehličnatých lesů se nazývá tajga a táhne se na sever, kde přechází v lesotundru, která na rozdíl od tundry má pouze malý porost. V polárních oblastech je tundra, neboli bezlesá oblast (Алексева, А. И., 2005, www.rusko-info.cz).

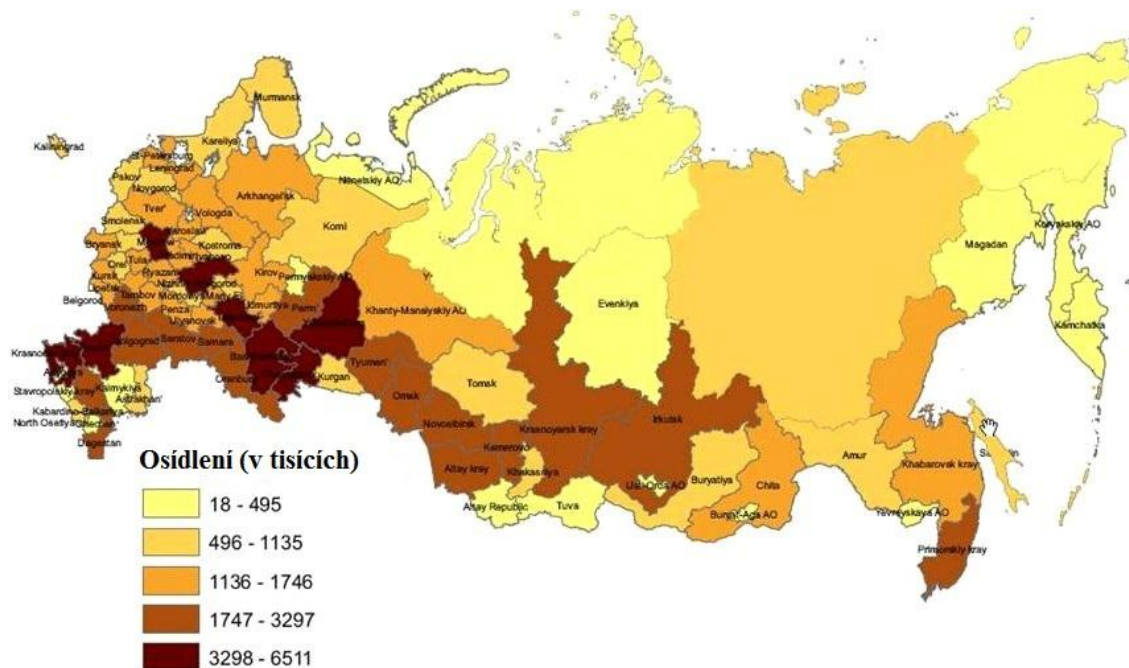
3.2 Administrativní členění

3.2.1 Obecná charakteristika

Ruská federace má 141,9 mil. obyvatel (k 1.7.2010) a řadí se tak na 9. místo nejlidnatějších států světa. Přestože má tolik obyvatel, má řídké osídlení. Hustota zalidnění je pouze 8,3 obyvatele na km², a to díky obrovským neosídleným místům Sibíře. 18% evropského obyvatelstva tvoří Rusové a pouze 1% Rusů žije v asijské části.

Obrázek č. 5

Hustota zalidnění Ruské federace

Zdroj: ostrava-educanet.cz, dostupné na:

http://ostrava-educanet.cz/svoboda/mapy/sexta/Asie/Rusko/rusko_zalidneni.jpg

Na obrázku jsou znatelná neosídlená místa Sibíře a Dálného Východu. Při srovnání s obrázkem č. 3 v kapitole 3.1.4, je jasně vidět, že právě oblasti s trvale zmrzlou půdou jsou osídlena ze všeho nejméně. Oblast Kamčatky je neosídlena z důvodu místního pohoří. Oblast Altaje je též osídlena velice slabě. I jinak hustě osídlená evropská část má svá málo osídlená místa. Jsou to oblasti studeného severu a konflikty zmítaného Kavkazu. Evropská část je kromě zmíněných výjimek osídlená hustě. Stejně tak na Sibíři jsou oblasti s hustším osídlením, a to oblasti, kde se nachází větší města a jsou tam příhodné podmínky pro život.

Ruská federace je tvořena 83 subjekty – 21 republik, 2 města federálního významu, 9 krajů, 46 oblastí, 1 autonomní oblast, 4 autonomní okruhy – rozdělenými na základě výnosu prezidenta č. 849 z 13.5.2000 a č. 82 z 19.1.2010 do 8 federálních okruhů (Алексеева, А. И., 2005, www.russiatourism.ru).

Obrázek č. 6

Federální okruhy Ruské federace

Tabulka č. 2

Název okruhu	Rozloha km ²	Obyvatelstvo (odhad 2009)	Obyv./ km ²	Federálních subjektů	Administrativní centrum
Centrální FO	652 800	37 121 812	56,89	18	Moskva
Jižní FO	418 500	14 686 261	35,1	6	Rostov na Donu
Severozápadní FO	1 677 900	13 462 259	8,02	11	Petrohrad
Dálněvýchodní FO	6 215 900	6 460 094	1,04	9	Chabarovsk
Sibiřský FO	5 114 800	19 545 470	3,82	12	Novosibirsk
Uralský FO	1 788 900	12 254 976	6,85	6	Jekatěrinburg
Povolžský FO	1 038 000	30 157 844	29,05	14	Nižnij Novgorod
Severokavkazský FO	170 700	9 108 737	53,36	7	Pjatigorsk

Zdroj obrázku a tabulky: cs.wikipedia.org, dostupné na:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Feder%C3%A1ln%C3%AD_okruhy_Ruska

3.2.2 Evropské Rusko

Evropská část zahrnuje 5 federálních okruhů.

Centrální federální okruh: Bělgorodská oblast, Brjanská oblast, Vladimírská oblast, Voroněžská oblast, Ivanovská oblast, Kalužská oblast, Kostromská oblast, Kurská oblast, Lipecká oblast, Moskevská oblast, Orlovská oblast, Rjazanská oblast, Smolenská oblast, Tambovská oblast, Tverská oblast, Tulská oblast, Jaroslavská oblast a město Moskva.

Administrativním centrem je Moskva.

Severozápadní federální okruh: Karelská republika, Republika Komi, Archangelská oblast, Vologodská oblast, Kaliningradská oblast, Leningradská oblast, Murmanská oblast, Novgorodská oblast, Pskovská oblast, Něnecký autonomní okruh a město Sankt Petěrburg.

Administrativním centrem je Sankt Petěrburg.

Severokavkazský federální okruh: Dagestánská republika, Ingušská republika, Kabardinsko-balkarská republika, Karačajevsko-čerkeská republika, Severoosetinská republika - Alanie, Čečenská republika, Stavropolský kraj.

Administrativním centrem je Pjatigorsk.

Jižní federální okruh: Adygejská republika (Adygejsko), Kalmycká republika, Krasnodarský kraj, Astrachanská oblast, Volgogradská oblast a Rostovská oblast.

Administrativním centrem je Rostov na Donu.

Povolžský federální okruh: Baškirská republika (Baškortostán), Marijská republika (Marij El), Mordvinská republika, Tatarská republika (Tatarstán), Udmurdská republika, Čuvašská republika, Kirovská oblast, Nižegorodská oblast, Orenburgská oblast, Penzenská oblast, Samarská oblast, Saratovská oblast, Uljanovská oblast a Permský kraj.

Administrativním centrem je Nižnij Novgorod.

3.2.3 Asijské Rusko

Asijská část Ruská zahrnuje 3 federální okruhy.

Uralský federální okruh: Kurganská oblast, Sverdlovská oblast, Tjumeňská oblast, Čeljabinská oblast, Chantsko-mansijský autonomní okruh a Jamalsko-něněcký autonomní okruh.

Administrativním centrem je Jekatěrinburg.

Sibiřský federální okruh: Altajská republika, Burjatská republika, Tuvská republika, Chakaská republika, Altajský kraj, Krasnojarský kraj, Irkutská oblast, Kemerovská oblast, Novosibiřská oblast, Omská oblast, Tomská oblast a Zabajkalský kraj.

Administrativním centrem je Novosibirsk.

Dálnovýchodní federální okruh: Republika Sacha (Jakutsko), Přímořský kraj, Chabarovský kraj, Amurská oblast, Kamčatský kraj, Magadanská oblast, Sachalinská oblast, Židovská autonomní oblast a Čukotský autonomní okruh.

Administrativním centrem je Chabarovsk.

(www.russiatourism.ru)

4. Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (CR)

4.1 Lokalizační předpoklady

4.1.1 Přírodní

Z hlediska přírodních podmínek pro vývoj cestovního ruchu má Rusko své plusy i mínusy. Celá centrální část Sibiře je nehostinná, téměř neobydlená a tudíž nevhodná pro masový cestovní ruch. Reliéf je převážně rovinný, povrch celé Západosibiřské roviny bažinatý a v severnějších polohách promrzlý. Rusko se sice nachází převážně v mírném klimatickém pásu, nicméně počasí je tam zcela jiné, než u nás. Je tam mnohem chladněji, v zimě teploty v některých oblastech klesají až k -40 stupňům Celsia. Oproti tomu se tam nachází spousta přírodních zajímavostí, krás a atraktivit,

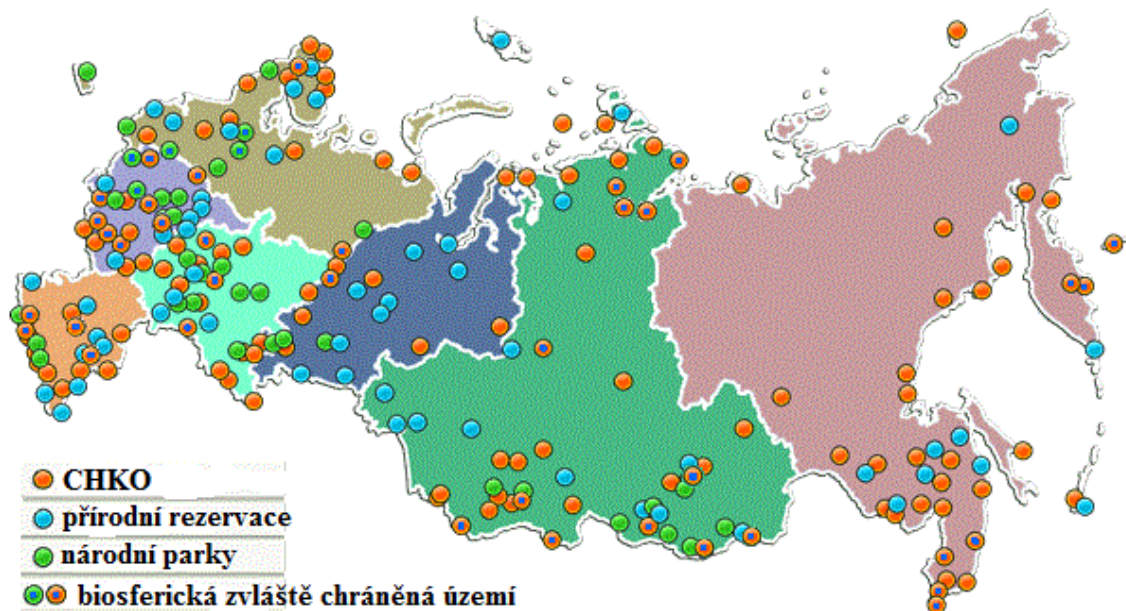
kteřé budou i přes nepříznivé podmínky v budoucnu jistě více využity, než nyní. Například Kamčatka, Altaj, povodí Amuru, Kaspická nížina, Sachalin, jezero Bajkal.

Evropská část je na tom o něco lépe. Nabízí více možností využití přírodních poměrů k cestovnímu ruchu, např. pobřeží Černého moře (oblast Soči), pohoří Kavkaz, Karelská jezerní oblast, národní parky. Počasí je chladnější, než u nás, ale není tak moc chladné, aby bránilo cestovnímu ruchu.

Rusko má největší potenciál co se týče poznávacích zájezdů za krásami přírody a kulturními památkami (Němčanský, M., 1996).

Obrázek č. 7

Národní parky, chráněná území a rezervace v Ruské federaci

Zdroj: <http://oopt.info>

Poznámka: Podle federálního zákona "Об особо охраняемых природных территориях" („O zvláště chráněných přírodních územích“) z 14.3.1995 (dostupné na <http://oopt.info>), cit. 26.4.2011

Na území Ruska se nachází spousta rezervací, chráněných oblastí a přírodních parků. Celkem 244 chráněných území. Z toho 101 CHKO, 68 přírodních rezervací, 39 národních parků a 36 biosférických území (<http://oopt.info>).

4.1.2 Kulturně společenské podmínky

Architektonické a kulturně historické památky a atraktivita jsou soustředěny spíše do měst a vyniknou ve spojitosti s historickou charakteristikou.

Evropská část má značné množství kulturních památek a velké možnosti kulturního využití. Samotná Moskva a Petrohrad mají nespočet pamětihodností. Když se k tomu přidají divadla, pravý ruský balet, muzea a jiné, ve výsledku vyjde turisticky vyhledávané místo. Rusko má zcela jedinečnou a naprosto odlišnou kulturu, než má Česká republika.

Asijská část díky velkým neosídleným plochám má tyto podmínky horší, než část evropská. V jižní části Ruska jsou však města, která po kulturní stránce mají co nabídnout. Irkutsk je velké kulturní centrum, Krasnodar je proslulé velkým množstvím fontán, Irkutsk je velké kulturní a turistické středisko a v republice Tuva jsou unikátní buddhistické památky.

Největší význam a váhu mezi těmito podmínkami mají kulturně historické památky, jejichž umělecká a historická hodnota spolu s jejich zvláštností mají velký vliv na cestovní ruch.

Evropská část je tedy, jak po stránce přírodních podmínek, tak po stránce kulturně společenských podmínek, vhodná jak pro masový tak pro individuální cestovní ruch (viz obrázek č. 19) (Němčanský, M., 1996, www.russiatourism.ru).

4.2 Selektivní předpoklady

4.2.1 Objektivní faktory

Podmínky pro vstup a pohyb po Ruské federaci

Vízová povinnost

Rusko patří mezi země, vůči kterým má Česká republika vízovou povinnost. Při cestování do Ruska je nutno získat vízum, což není někdy zcela jednoduché, neboť je to podmíněno získáním tzv. zvacího dopisu, na základě něhož vystaví vízum na ruském velvyslanectví. Existují různé druhy víz, turistické, vydává se na čas kratší, než je jeden měsíc a využívají ho turisté, kteří vyjíždějí za účelem dovolené nebo na návštěvu, ale také podnikatelé, kteří sice jedou za obchodním účelem, ale nejezdí do Ruska často. Naopak podnikatelé navštěvující Rusko často využívají služební vízum. Pro získání víza je potřeba obdržet pozvání nebo turistický voucher. Je to ta nejnákladnější část procesu.

Existují různé agentury a spolky, které celý proces zprostředkují. Zajistí pozvání, na základě kterého je vystaveno vízum. Na ruském konzulátu je pak nutno předložit pas, kopii pasu, standardní fotografii, potvrzení o pojištění a vyplněný formulář. České CK ho svým klientům zařizují, včetně zvacího dopisu. Cena za vyřízení turistického víza je do 3 000 Kč. Cena za vyřízení služebního víza se může vyšplhat až k 10 000 Kč. U tohoto typu víza záleží na počtu vstupů do Ruské federace a na době, na kterou se vízum vystavuje. Pokud turista jede sám za sebe musí si všechno zařídit sám. Vízum za účelem studia se neplatí. Konec vízové povinnosti se předpokládá do 10 – 15 let (www.do-ruska-vizum.cz, www.ruskevizum.cz).

Celní a devizový režim

Jestliže je z Ruska vyvážena cizí měna a měna Ruské federace, která přesahuje hodnotu 3 000 USD, avšak nepřekračuje hodnotu 10 000 USD, podléhá písemné celní deklaraci. Nemusíme dokládat způsob nabytí této hodnoty. Vývoz měny v hodnotě vyšší, než je 10 000 USD není povolen. I zde existuje výjimka, pokud se jedná o prostředky dříve dovezené nebo převedené do Ruské federace. Šeky v hodnotě vyšší, než 10 000 USD je povoleno vyvážet, opět to podléhá písemné celní deklaraci. Měna, jejíž hodnota nepřesahuje 3 000 USD nepodléhá žádným celním předpisům. Občanům České republiky je doporučeno, jak při příjezdu, tak při odjezdu valutu řádně deklarovat. Velká výstraha cizincům platí při vývozu literatury, historických zbraní, starožitností a dalších uměleckých předmětů, přičemž se musí na hranicích předkládat povolení vydané Ministerstvem kultury Ruské federace o vývozu těchto předmětů. Při cestování se zvířetem přes hranice se musí předkládat platný průkaz o jeho očkování a zdravotním stavu. Vhodné je mít tyto doklady i v ruském jazyce (www.customs.ru).

Cestování do Ruska

Pokud do Ruska podnikáme cestu motorovým vozidlem, je nutno mít sebou platný řidičský průkaz ČR a platný mezinárodní řidičský průkaz. Je vhodnější mít místo mezinárodního řidičského průkazu kopii českého, přeloženého do ruské jazyka a ověřeného na Zastupitelském úřadě Ruské federace v Praze nebo Generálních konzulátech v Brně nebo Karlových Varech. Povinné ručení musí být sjednáno podle platných podmínek Ruské federace. „Zelená karta“, která je mezinárodně uznávaná, zde platí od 1.1.2009 (pokud značka RUS není přímo přeškrtnuta) (www.mzv.cz).

Ohlašovací povinnost

Podle zákona Ruské federace je nutno nahlásit svůj příjezd nejpozději do 3 dnů na tzv. миграционный учет. Tuto povinnost přebírá například ubytovací zařízení, ve kterém cestující bydlí. Po registraci cestující obdrží kartičku, kterou sebou musí neustále nosit kvůli možné kontrole. Vízum se vystavuje pro určitý účel. Pokud je vízum vystavené například pro město Ivanovo na 3 týdny a cestující se rozhodne navštívit Moskvu, jeho návštěva tam nesmí přesáhnout 3 dny, neboť není v Moskvě registrován (www.allrussiatour.ru).

Politická a bezpečnostní situace

V rámci svého bezpečí je dobré se pohybovat ve skupinách, zvláště mimo velká města a úplně se vyhnout blízkosti hranic nebo vojenských prostor. Při jakémkoli konfliktu je třeba uvědomit místní policii a zastupitelský úřad ČR. Okrajové (venkovské) části Ruska skrývají určitá rizika. Návštěvník jedoucí autem může snadno narazit na místní kriminalitu, ale paradoxně i na korupční praktiky policistů. V těchto oblastech je třeba počítat s tím, že v případě zranění či nehody se zdravotnické pomoci nemusí dostat. V městských částech, hlavně ve večerních hodinách je důrazně doporučeno nosit pouze část svých peněz, mít u sebe kopii pasu, víza a platební karty, při směně peněz využívat pouze oficiální směnárny a při jakékoli službě (taxi, návštěva restaurace) si předem zjistit její cenu (u taxislužby je lepší si cenu dohodnout předem). Na frekventovaných místech je třeba dbát na své osobní věci. Kapesní krádeže jsou velice rozšířené zvláště u lidí, kteří vyhlíží jako turista. U ruských zlodějů je též oblíbené omámit turistu v nočním baru a okrást ho. V celé Ruské federaci je zakázáno fotografovat si objekty jako vojenské zóny, mosty, přístavy a letiště. V případě chycení při fotografování následuje kontrola a ve většině případů i pokuta. Co se týče politické situace v Rusku, je to hodně rozdílné, všude není stejně bezpečno. Cestovat na území, kde probíhá nebo hrozí ozbrojený konflikt (problémy s Gruzíí) se důrazně nedoporučuje cestovat. V případě nutnosti je doporučeno předem si opatřit informace o situaci na daném území. Díky konfliktům v oblasti Kavkazu je v poslední době zaznamenán nižší zájem ze strany českých turistů (www.businessinfo.cz, www.mzv.cz/moscow).

Ozbrojené konflikty Kavkazu

Na obrázku je vidět oblast ozbrojených konfliktů. Oblast Kavkazu je dlouhodobě nestabilní.

Zdroj: www.lidovky.cz

Dostupné na: http://www.lidovky.cz/medvedev-gruzinsky-agresor-byl-ztrestan-fpv-/ln_zahranici.asp?c=A080812_095832_ln_zahranici_nev

V Rusku také dochází k častým teroristickým útokům, které jsou většinou důsledkem boje o osamostatnění Kavkazských republik. Nejen v oblasti Kavkazu probíhají teroristické útoky, ale ve většině případech se jedná o útočníky právě z bojujících republik. V roce 2002 došlo k atentátu v moskevském divadle, kde byli čečenští rebelové (počet mrtvých 41 Čečenců a 129 civilistů), v roce 2003 proběhly 2 atentáty – na hudebním festivalu na letišti Tušino (15 mrtvých, 60 zraněných) a na jihu Ruska v ranním vlaku u stanice Esentuki (46 mrtvých, 160 zraněných). V roce 2004 proběhlo 5 atentátů – sebevražedný atentát v moskevském metru (39 mrtvých, 100 zraněných), při dalším bombovém atentátu zahynul čečenský vůdce. Třetím atentátem v tomto roce bylo obsazení ingušského ministerstva vnitra rebely a útok na další budovy (92 mrtvých). Čtvrtým atentátem bylo spadnutí dvou letadel TU-144 (90 mrtvých). Posledním útokem bylo obsazení školy Čečenci v Beslanu (331 mrtvých, polovina byly děti). V roce 2005 se odehrál útok separatistických rebelů ve městě Nalčik (44 mrtvých). V roce 2006 došlo k výbuchu na tržnici na moskevském předměstí (10 mrtvých). V roce 2007 byly dva atentáty – výbuch bomby s důsledkem vykolejení

Něvského expresu na trase Moskva – Petrohrad (60 zraněných), výbuch autobusu ve městě Toljatti (8 mrtvých, 50 zraněných). Rok 2008 byl bez atentátu. V roce 2009 se staly tři atentáty. Prvním byl atentát na prezidenta Ingušské republiky, druhým atentátem bylo najetí sebevražedného útočníka na brány policejní stanice v ingušském městě Nazrani (20 mrtvých, 138 zraněných), třetím atentátem byl výbuch bomby v Něvském expresu na trase Moskva – Petrohrad (26 mrtvých, 100 zraněných). V roce 2010 se odehrály dva atentáty. Prvním byl výbuch nákladního auta v Dagestánu (7 mrtvých, 20 zraněných), druhým byly dva výbuchy v moskevském metru, opět za tím stáli Čečenci (několik desítek mrtvých). 24.1.2011 se odehrál teroristický útok na letišti Domodědovo. Umírají místní i návštěvníci. Nikdo nikdy neví, kdy se něco stane. Je to také jedním z faktorů, který omezuje CR. Když se stane nějaký atentát, zájem o destinaci klesá (aktualne.centrum.cz).

Tabulka č. 3

Počet atentátů, počet mrtvých a zraněných při nich v Ruské federaci

(2002 – 2010)

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet atentátů	1	2	5	1	1	2	0	3	2
Mrtví	170	61	553	44	10	8	0	46	48
Zranění	?	220	100	?	?	110	0	238	?

Zdroj dat: aktualne.centrum.cz

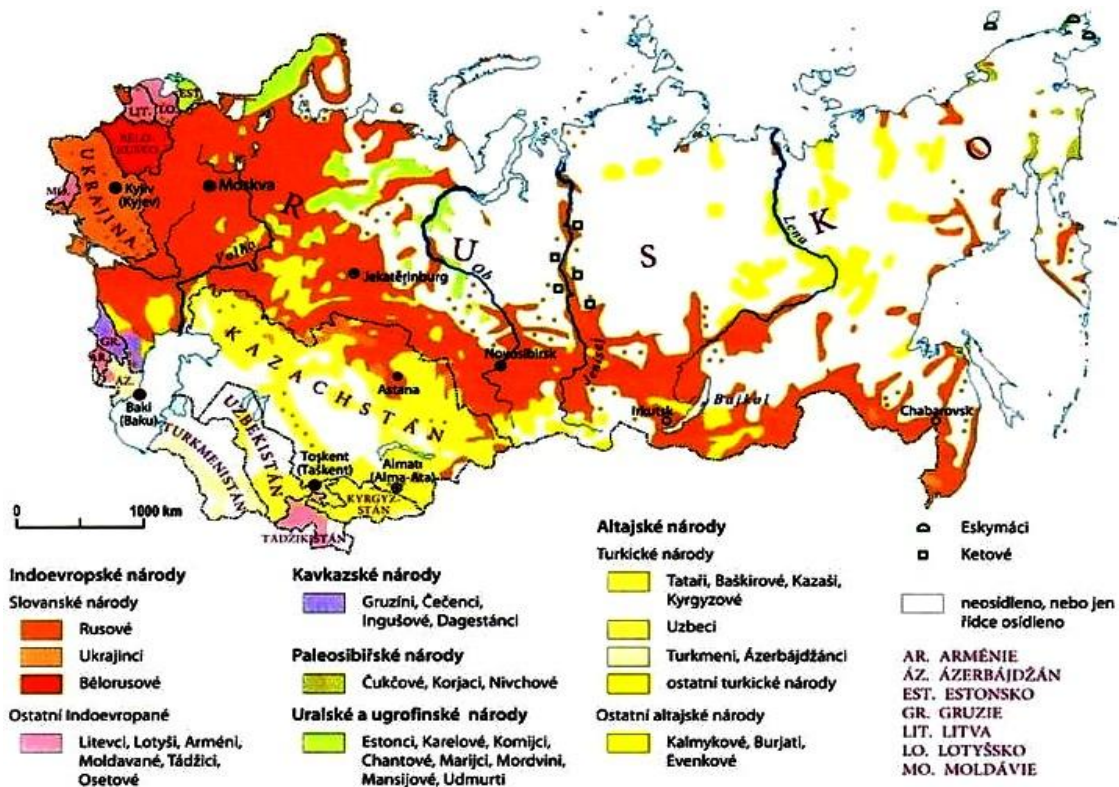
Pozn.: ? – údaje nebyly dostupné

Z tabulky vyplývá, že nejhorší, co se počtu atentátů a výsledného počtu mrtvých týče, byl rok 2004. V tomto roce bylo pět atentátů při nichž přišlo o život neuvěřitelných 553 osob. Rok 2002, ač měl pouze jeden atentát, se řadí na druhé místo se 170 mrtvými. Oproti tomu rok 2008 byl klidný. Z tabulky je také vidět, že situace je nevyzpytatelná. O počtu mrtvých či zraněných turistů údaje nebyly dostupné. Tyto atentáty však velice negativně působí na CR.

Demografické složení

Obrázek č. 9

Národnostní složení Ruské federace

Zdroj: ostrava-educanet.cz, dostupné na:

http://ostrava-educanet.cz/svoboda/mapy/sexta/Asie/Rusko/rusko_narody.jpg

Celá Ruská federace je velice rozmanitá, neboť zde najdeme 160 etnických skupin a 150 různých náboženských vyznání. Převažují Rusové (81,5 %), dalšími skupinami jsou Tataři (3,8 %) a Ukrajinci (3 %). Z náboženství zde má naprosté prvenství ruské ortodoxní křesťanství (pravoslaví) následované islámem. S tímto náboženským složením jsou úzce spjaty i památky. Díky velkému zastoupení pravoslaví, Rusko oplývá pravoslavnými památkami, které jsou v Evropě unikátní a jinde takové zastoupení nemají. Některá města jsou ryze pravoslavná, jiná, například Kazaň (spolu s celým Tatarstánem) je ovládaná převážně islámem. Je to velké islámské centrum. Ač tam žijí i pravoslavní lidé, jejich vysoká tolerance vůči sobě a vzájemné soužití je neskutečné. Je zde možné nalézt památky jak pravoslavné tak islámské, čím by mohlo být město pro návštěvníky velice zajímavé (www.gks.ru, www.ct24.cz).

Ekonomická situace

Po velké ekonomické krizi v roce 1998 se ruská ekonomika dokázala výborně vzchopit. Velkou zásluhu na tom má nárůst příjmů z ropy a plynu. Důkaz impozantního vzchopení ruské ekonomiky nesou i ukazatele hrubého domácího produktu. V roce 2007 se zvýšil o více než 16,6 %, na více než 33 biliónů rublů, v roce 2008 překonal hranici 41 biliónů rublů. Naopak v roce 2009 byl zaznamenán malý propad na odhadovaných 39 biliónů rublů. Po ekonomické krizi (1998 a 1999) rubl posílil vůči dolaru a svého vrcholu dosáhl o několik let později, v letech 2002 a 2003. V tomto vrcholném období posílil i vůči euru. Rusové tak měli menší náklady na zahraniční cesty. V roce 2009 rubl zaznamenal pokles vůči dolaru i euru. Na počátku roku 2010 se vrátil na úroveň eura v roce 2008, ve vztahu k dolaru však stále ztrácí. Během ekonomické krize se inflace pohybovala na 86 %. Se zlepšováním ekonomické situace klesala i inflace až na 10,9 % v roce 2004. Přes kolísání okolo hranice 10% se přiblížila k hranici 15% v roce 2009. V první polovině roku 2007 nemělo zaměstnání 70,7 miliónů lidí. Míra nezaměstnanosti v roce 1999 byla 12,1 % a klesla na 7,2 % v roce 2006 a v květnu 2007 ještě poklesla na 5,9 %. S krizí v roce 2009 se opět zvýšila na 8,5 %. Rozdělování důchodů bylo velice nerovnoměrné. Největší užitek z toho měli bohatí, kteří si mohli dovolit zahraniční cesty. Je odhadováno, že 30 – 35 miliónů Rusů má nižší příjmy, než je životní minimum. V tomto případě je nutno zmínit velké regionální rozdíly. Velký počet lidí žije v oblastech, které nejsou tak průmyslové nebo kde průmysl upadá. To platí pro odlehle oblasti Ruska. Nutno podotknout, že spousta Rusů dostává část svého v platu v naturáliích, což statistiky nezohledňují. S rokem 2010 přišlo zlepšení stavu ruské ekonomiky. První čtvrtletí 2010 bylo ve znamení pomalého zotavování se z krize v roce 2009, ve 2. čtvrtletí už bylo zaznamenáno zrychlení růstu většiny makroekonomických ukazatelů. Podle odhadu Rosstatu se v prvním pololetí roku 2010 HDP zvýšil o 4% díky rostoucímu exportu a také díky velkému růstu cen ropy a barevných kovů na světových burzách. Průmyslová výroba zaznamenala v prvním pololetí roku 2010 vzrůst, zemědělství si udržuje stabilní růst. S růstem ruské ekonomiky klesá nezaměstnanost na 6,8 %. V průběhu roku 2010 se předpokládalo snižování tempa inflace. S tím je spojen i nárůst reálných mezd. Podíl ekonomicky činného obyvatelstva činí 56,7%. Platy Rusů narůstají, počet lidí žijících v chudobě klesá a počet velice bohatých Rusů stoupá

(www.russiatourism.ru, www.czechtourism.cz, www.gks.ru).

Tabulka č. 4

HDP Ruské federace
(2000 – 2010, v mlrd. rublů)

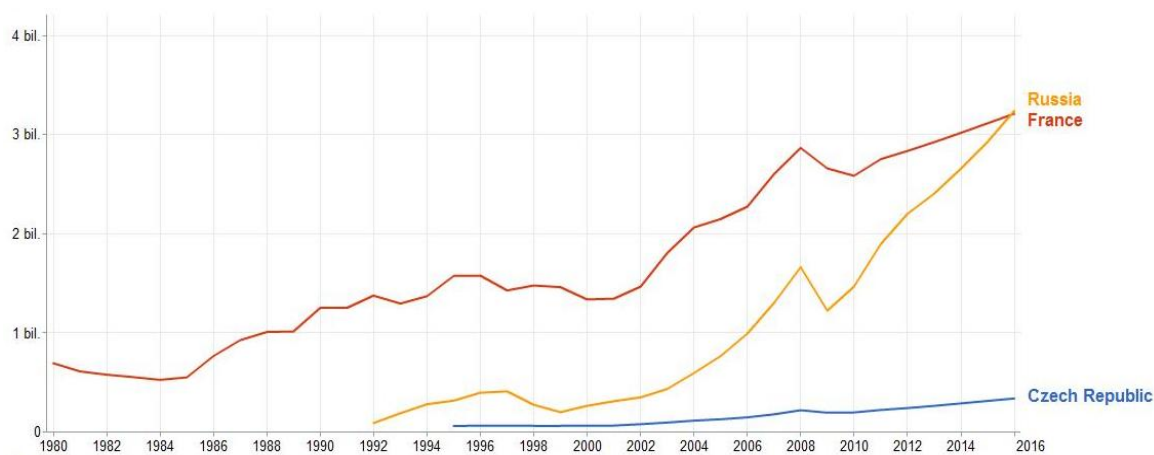
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
7305,6	8943,6	10819,2	13208,2	17027,2	21609,8	26917,2	33247,5	41276,8	38786,4	44939,2

Zdroj: Rosstat, www.gks.ru

Ruský HDP je rok od roku vyšší. Zaznamenává jeden propad, a to v roce 2009, což je spojeno s výše zmíněnou krizí.

Graf č. 1

Celkový objem HDP Ruské federace ve srovnání s ČR a Francií
(1980 – 2016)

Zdroj: International Monetary Fund, www.imf.org, dostupné na:

http://www.google.com/publicdata/explore?ds=k3s92bru78li6_&ctype=l&strail=false&nسلم=h&met_y=bca_ngdpd&hl=cs&dl=cs#ctype=l&strail=false&nسلم=h&met_y=ngdpd&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country:CZ:FR:RU&hl=cs&dl=cs

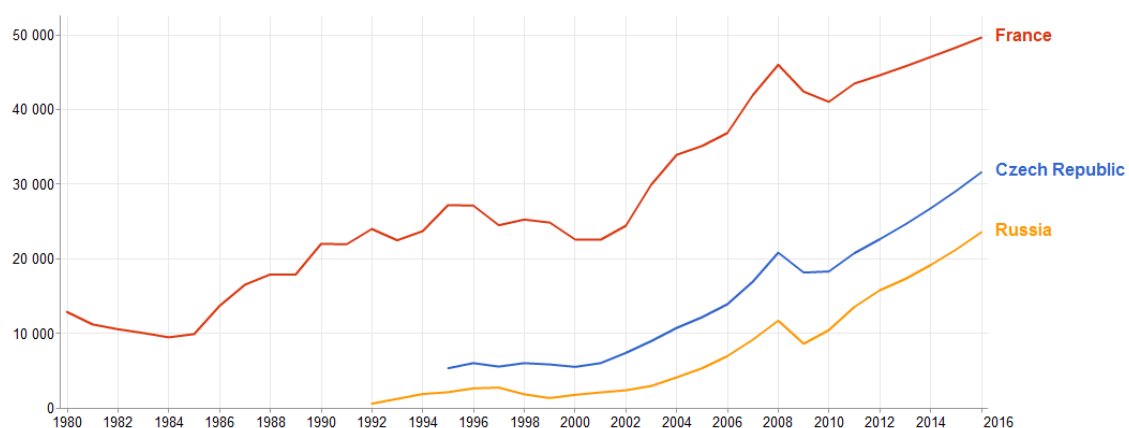
Ve výše uvedeném grafu je srovnání celkového objemu HDP v běžné měně (v dolarech) Ruska, České republiky a Francie (Francie je uvedena jako příklad vyspělé evropské země). Z grafu je znatelný prudší nárůst ruského HDP. Na grafu je vidět zachycení krizových let, 1999 v Rusku a 2009 ve světě. Podle odhadů má HDP i nadále

vzrůstat rychlým tempem a v roce 2016 je dokonce vidět i předpoklad, že se Rusko dostane na úroveň Francie. Je zřejmé, že se Rusko, i když pomalu, ale jistě, vzpamatovává a řadí se mezi vyspělé státy.

Graf č.2

**Objem HDP Ruské federace na 1 obyvatele ve srovnání s ČR a Francií
(1980 – 2016)**

Zdroj: International Monetary Fund, www.imf.org, dostupné na:

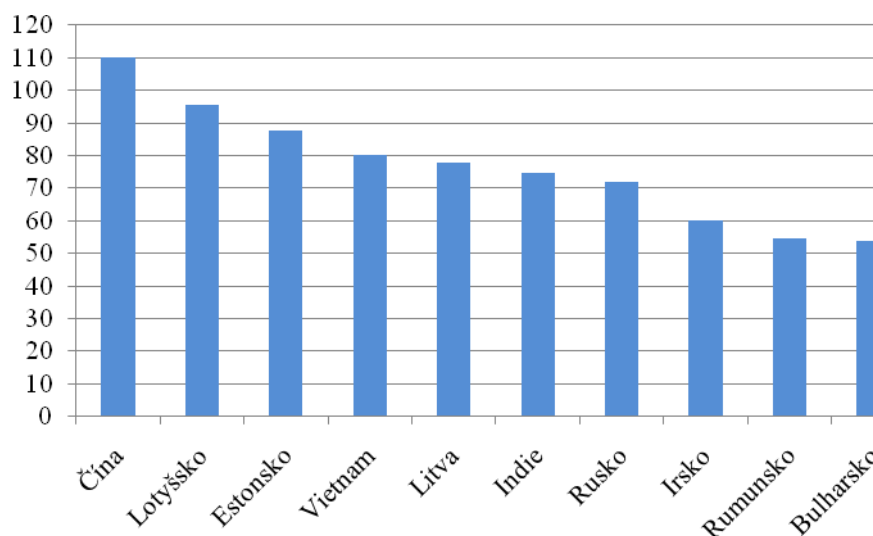
http://www.google.com/publicdata/explore?ds=k3s92bru78li6_&ctype=l&strail=false&nselem=h&met_y=bca_ngdpd&hl=cs&dl=cs#ctype=l&strail=false&nselem=h&met_y=ppppc&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country:CZ:FR:RU&hl=cs&dl=cs

Při pohledu na tento graf je vidět, že ač Rusko rychle stoupá a prodírá se mezi vyspělé státy, s podílem HDP na 1 obyvatele to vypadá zcela odlišně. Rusko je velká země s velkým počtem obyvatel, takže ač se celkový objem HDP může rovnat s jinými vyspělými zeměmi, tak objem HDP na 1 obyvatele takových hodnot bohužel nedosahuje. I zde je patrný nárůst, ale oproti zbylým vybraným zemím je stále pozadu. Tempo růstu v porovnání s ostatními státy je velice podobné. Na všech třech křivkách jsou opět zřejmé krizové roky.

Graf č. 3

Deset nejrychleji rostoucích ekonomik světa

(2000 – 2007, v %)

Zdroj dat: www.euroekonom.cz

V grafu je deset nejrychleji rostoucích ekonomik světa. Rusko je na 7. místě. Grafy č. 1, 2 a 3 jsou nesporným důkazem toho, že Rusko se dostává na přední příčky světových ekonomik a nezůstává pozadu.

Tabulka č. 5

Sektorová zaměstnanost v Ruské federaci v letech (v %)

(2009 – 2010)

Rok	Zemědělství	Průmysl + staveb.	Služby
2009	4,7	34,8	60,5
2010	4,2	33,8	62

Zdroj: Rosstat, www.gks.ru

Služby na celkovém HDP v roce zaujímaly 60,5 %, v roce 2010 už to bylo 62% a podíl cestovního ruchu v HDP je podle údajů z února 2010 6,3 %. Před krizí dosahoval podíl cestovního ruchu na HDP 7 – 8 %. Cestovní ruch zaznamenává nárůst na HDP.

Sektorová zaměstnanost Ruska je téměř shodná se sektorovou zaměstnaností ČR (2,2/38,3/59,5). V únoru loňského roku se sešel ministr Vitalij Šutko, který má v kompetenci turistiku, s některými zástupci „turistického průmyslu“. Pan Šutko prohlásil, že cestovní ruch se stává prioritním odvětvím. Krize v roce 2009 zasáhla i cestovní ruch. Účastníky setkání upozornil, že je třeba dbát na kvalitní služby, rozumnou cenovou úroveň, používání nových technologií a zvýšit kvalifikaci zaměstnanců (www.tourbus.ru).

Ekologie a stav životního prostředí

Obrázek č. 10

Zdroj: ostrava-educanet.cz, dostupné na:

http://ostrava-educanet.cz/svoboda/mapy/sexta/Asie/Rusko/rusko_tezba.jpg

Na obrázku jsou znázorněna města s metalurgií. Z obrázku je patrné, že převažují města, kde je hutnictví a ocelárny (Čeljabinsk, Magnitogorsk, oblast jižně od Moskvy). Oblast Uralu je celkově ve velmi špatném stavu. Ve 30. letech se zde začal vyvíjet těžký průmysl. Průmyslová města jsou od továren zamořena, což přispívá i ke globálnímu oteplování. V oblasti Uralu je zamořena i atmosféra kvůli častým inverzím a únikům CO, CO², SO², H²S a formaldehydu. Nejen špatný stav měst a únik plynů do atmosféry je problémem této oblasti. Do řeky Techo se dostává radioaktivita z blízkého skladiště.

Situace je na krizovém bodu a projevuje se na zdraví obyvatel. Počet nemocných novorozenců stoupl 3x a počet lidí s rakovinou 2x, ačkoliv emise za posledních 20 let klesly o 20%. V Moskvě se nachází závod na zpracování ropy, který způsobuje zamoření města spolu s velkým množstvím výfukových plynů z aut. I řeky se nachází ve znečištěném stavu (Jenisej, Ob, Volha, Oka, Moskva, Volchov) a některé řeky jsou znečištěné pouze na některých úsecích (www.mzv.cz/moscow).

Obrázek č. 11

Znečištěná území Ruské federace

Zdroj: neurodolor.es, dostupné na <http://neurodolor.es/russia-map-with-cities&page=3>

Na obrázku je ukázáno jaké dopady na životní prostředí má lidská činnost. Na území Ruska jsou vidět i růžově zbarvená místa, která značí kriticky znečištěná území. Příčinou toho je těžba či průmysl. Oblast Norilsku patří mezi nejvíce znečištěná místa světa. Důvodem toho je těžba kovů, která na životní prostředí působí velice špatně. Oblast Bajkalu je znečištěná díky celulozce, která v těch místech funguje již řadu let a má na životní prostředí velice špatný vliv. V ohrožení je mnoho vzácných biologických

druhů. Závod na výrobu celulosy byl již v minulosti uzavřen, ale je opět v provozu. Rusové se ale rozhodli s tím něco udělat a plánují závod převést na jiný výrobní program. Oblast Kemerova a Novokuzněcku je jednou z hlavních těžebních oblastí černého uhlí. Do této oblasti je soustředěna černá metalurgie a spousta závodů a továren různého zaměření. Závody chemického průmyslu, těžkého strojírenství nebo hliníkárna. Další oblastí je oblast v okolí Surgutu, kde jsou obrovská naleziště palivových zdrojů. Tato oblast je zničená především těžbou a získáváním těchto zdrojů a také místními velkými elektrárnami. Oblast Uralu je velkou průmyslovou zónou (bylo zmíněno výše). Řeky Volha, Kama a část povodí řeky Oka jsou znečištěny činností lidí. Znečištění je způsobeno v důsledku oteplování vod provozem elektráren a málo čištěných splašků pouštěných do vody. Kromě vod je znečištěno i ovzduší kvůli průmyslovým podnikům a plynům z automobilů. Oblast Moskvy jak již bylo uvedeno je zamořena výfukovými plyny a znečištění je způsobeno i závodem na zpracování ropy. Oblast Volgogradu a Astrachaně patří k nalezištím ropy. V oblasti také funguje těžký průmysl, který čerpá z místních bohatých zdrojů surovin. Volgograd patří k velkým průmyslovým centrům (cestovanie.infoweby.sk, www.irucz.ru).

Co se týče přírodních katastrof, potíže dělá Lena, která se velice často a mohutně rozvodní. Problémy také způsobují zemětřesení. Například na Kavkazu jsou každý rok o různých intenzitách. Poslední silné zemětřesení bylo zaznamenáno v roce 1988. Zemětřesení sužují i Sachalin a Kamčatku, v roce 1995 bylo na Sachalinu velice silné zemětřesení, které zničilo město Ocha. Pro všechny tyto případy existuje Ministerstvo pro zvláštní situace, které řeší mimořádné živelné, ekologické a jiné události. Jsou zřízena i takzvaná Войска гражданской обороны (vojska na obranu občanů), která mají chránit občany před nepředvídanými situacemi, jak přírodního, tak technického charakteru. Pracovali i v takových zónách jako Osetie, Afgánistán a jiných místech válečných konfliktů, aby lidem poskytovali pitnou vodu nebo jídlo. Za posledních 10 let zachránili přes 70 000 lidí (Алексева, А. И. 2005, www.mchs.gov.ru).

4.2.2 Subjektivní faktory

Vzdělanost

Životní úroveň Rusů stoupá se vzrůstajícím platy a většími možnostmi. Stejně tak jejich vzdělanost od roku 1989 vzrostla o neuvěřitelných 200 %, konkrétně základní

vzdělání a vyšší vzdělání. Do roku 1993 měla všechna zařízení pro vzdělání status „národní“. V roce 1993 se tato zařízení rozdělila na „národní“ a „městské“. V Rusku je nedostatek lidí se vzděláním týkající se cestovního ruchu. V současné době tam existuje asi 250 vysokých škol zabývajících se cestovním ruchem. Ani personál v turistických zařízeních není proškolen. Je to problém, který se ale v současnosti Rusové rozhodli řešit (www.gks.ru, www.czechtourism.cz).

Kulturní úroveň

„Rusko je zemí nejen neuvěřitelně velkou, ale také bohatou na úžasné kulturní poklady, historicky významná místa a fascinující památky. Během více než 1 300 let zde zanechali své stopy nejrůznější panovníci – od velkoknížat Kyjevské Rusi v 9. století přes tatarské náčelníky ve 13. – 14. století až k sovětským vládcům 20. století“ (Jonas, S. a kol, 2008, str. 5). Ruská kultura je naprosto odlišná od kultury západní a vychází z pravoslavného křesťanství a je pro návštěvníky něčím naprosto ojedinělým a vynikajícím, co je do této země láká. Nejen památky jsou ale ukazatelem kultury. Pod tímto pojmem se skrývá daleko víc. Patří sem umění (malba, literatura, kinematografie, sochařství, architektura, hudba, divadlo), víra, náboženství, věda (filosofie, matematika, medicína), ale patří sem také hobby (čtení), etiketa, masmedia a humor. V 90. letech 20. století a počátkem 21. století ruská kulturní úroveň klesala. Na ulicích se ozývaly nadávky a špatná mluva. Dnes je všechno jinak. Rok 2007 byl pro Rusko Rokem ruského jazyka. Opatření a propagace ruského jazyka proběhla ve více než 100 státech. Rok ruského jazyka Rusku velice pomohl a podle ředitelky Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka Natalie Rogožiny se ruský jazyk dostal i mezi cizince a začal o něj být zájem. I toto přispělo k tomu, že se Rusko vrátilo do povědomí lidí a zájem o něj se opět vrací (traditio.ru, www.rian.ru).

Reklama a propagace

Rusko se turistický ruch snaží propagovat a zvyšovat prostřednictvím veletrhů a konferencí, na kterých projednává, jak přilákat domácí i zahraniční turisty. Takovýchto veletrhů a konferencí se koná více do roka. V první polovině roku 2011 v únoru v Irkutsku, v březnu v Moskvě, v květnu v Archangelsku. Rusové pro rozvoj cestovního ruchu podnikají účinné kroky. Zvyšují vědomosti a vzdělání zaměstnanců v ČR, snižují ceny na dlouhých cestách vlakem, zlepšují infrastrukturu, upravují místa vhodná pro

cestovní ruch. Do propagace by se dal zahrnout i Rok ruského jazyka, kterým byl rok 2007. Tento rok propagoval Rusko a ruský jazyk ve více než 100 státech světa. Tato událost byla velice úspěšná (www.russiatourism.ru, www.euroexpo.cz, www.rian.ru).

4.3 Realizační podmínky

4.3.1 Komunikační podmínky cestovního ruchu

Doprava je nezbytnou součástí CR a závisí na ní realizace CR. Cestování do Ruska není moc snadné. Cesta do evropské části je velice zdlouhavá, do asijské části to jde z časových důvodů pouze letecky (výjimku tvoří cestování Transsibiřskou magistrálou, která už sama o sobě, díky městům na kterých leží, je poznávacím zájezdem). Z Prahy do Moskvy trvá cesta vlakem přibližně 33 hodin, z Prahy do Petrohradu 34 hodin. Délka se liší podle trati, po které vlak jede. Letecky je to do Moskvy přibližně 2 hodiny. Co se týče dopravy po samotném Rusku, je to velice odlišné. Dalo by se říci paradoxní. Od úžasného moskevského metra, kde si každý připadá jako v paláci, až po roztřesený povoz s podivným řidičem a nejistotou šťastného konce cesty kdesi na opuštěných ruských pláních. Ano, tohle je Rusko. České cestovní kanceláře (dále jen CK) využívají dopravní spojení z ČR do Ruska i spojení v samotném Rusku.

Železniční doprava

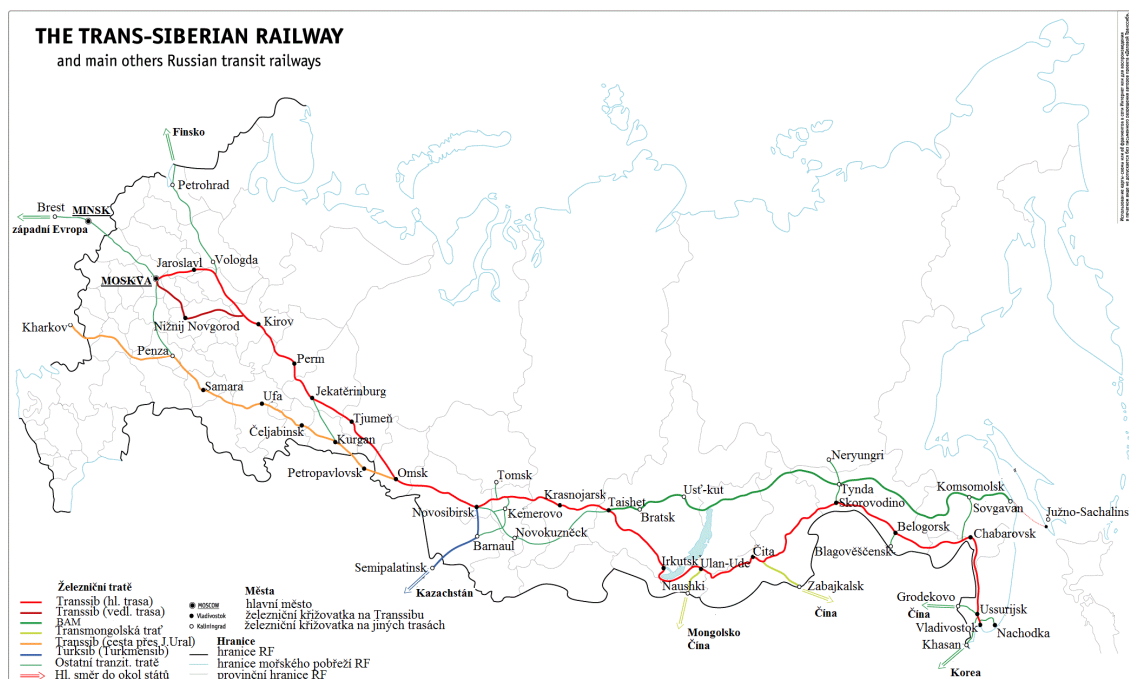
Tento druh dopravy patří mezi nejstarší typy dopravy vůbec. Předností této dopravy je přepravit velké množství lidí pohodlně, bezpečně a rychle. V současné době lze vlakem cestovat za přiměřené ceny. (kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004). Železniční doprava je pro Rusko významný druh dopravy. V roce 2008 a 2009 zahrnovala 37% obrátu osobní dopravy. Železnice má celkovou délku 86 tisíc kilometrů a v roce 2008 se po ní přepravilo 1,296 mld. lidí. Poté, ve druhém pololetí roku 2009 a počátkem roku 2010 zaznamenala železnice pokles v počtu cestujících. Evropské Rusko je prostoupeno poměrně hustou železniční sítí, kdežto asijská část má železniční síť slabou (pouze v jižní části), spojuje pouze větší města a vzhledem k tomu, že Sibiř je slabě osídlená, nemají tam vlaky kam jezdit. Přesto tudy vedou linky spojující Evropu s Asií. Příkladem tohoto spojení je hlavní dopravní tepna Ruské federace - Transsibiřská magistrála (Транссибирская магистраль – zkráceně Транссиб), která vede z Moskvy až do Vladivostoku. Se svou délkou 9 288 km je nejdelší železnicí na světě a je viditelná i z vesmíru. Zajímavostí je,

že jízda s ní znamená překonání dvou kontinentů, 14 ruských oblastí, 90 měst (Nižnij Novgorod, Omsk, Irkutsk) a 16 řek (Volha, Irtyš, Ob). Tato cesta zabere 6 dní. Další velká trať, která stojí za zmínku je Bajkalsko-amurská magistrála (Байкало-Амурская магистраль – zkráceně BAM). Na Transsib se napojuje ve městě Tajšet v Irkutské oblasti a vede skoro souběžně s Transsibiřskou magistrálou. Jediným rozdílem je, že BAM je o 150 až 700 km severněji. Po celé trati se občas vydělí menší železniční trať. Ruské železnice mají ještě jedno nej. Nachází se zde nejseverněji položená železnice na světě, prochází například přístavem Dudinka nebo městem Norilsk. Nově, od prosince roku 2009, brázdí ruskou železnici na trati Moskva – Petrohrad Sokol, neboli rusky Sapsan (Сапсан). Tento vlak zkrátí cestu z 8 hodin na polovinu a dokáže vyvinout téměř stejnou rychlost jako jeho jmenovec sokol stěhovavý, odtud název. V současné době už jezdí i do města Nižnij Novgorod. Jeho vybavení je srovnatelné s nejlepšími restauracemi, včetně televize a internetu. Cena jízdenky není dražší než letenka. Existují i jiné vlakové soupravy, které jezdí na různé vzdálenosti, například expres Jasná Poljana („Ясная Поляна“), která jezdí do stanice „«Козлова Засека», kde se nachází muzeum L. N. Tolstého, které je zrekonstruované tak, aby vypadalo jako v době spisovatele. Další takový vlak jezdí okolo Bajkalu „Кругобайкальский экспресс“. V únoru 2012 poprvé na svou cestu vyjede „sestra“ Sapsana, Vlaštovka (Ласточка). V Rusku je také možno využít některých služeb, které poskytují Ruské železnice, veřejná akciová společnost - ОАО "РЖД" (акционерное общество открытого типа - Российские железные дороги). Cesty mohou být jakkoli dlouhé, od vnitrostátních po mezinárodní, cestující si mohou vybrat příslušnou úroveň komfortu cesty. Železnice nabízejí slevy pro skupiny pasažérů. Stačí jen předem napsat objednávku s potřebnými údaji (počet lidí, datum odjezdu, trasu, typ vlakové soupravy, ve které se má cestování uskutečnit). Turisté vlaky rádi využívají, neboť mohou vyjet za každého počasí, při přejezdu přes hranice nemusí čekat fronty na odbavení a mohou bez problému jezdit na výlety na delší vzdálenosti, jako například do Pobaltských republik, Finska či daleko na východ. Využívají jak klasické vlakové spojení, tak i tzv. charterové spojení. Při zájezdech s českými CK jsou využity železniční spojení Praha – Kyjev – Mineralnye Vody. Českými turisty jsou v rámci zájezdu využita i místní spojení, například Moskva – Petrohrad. Při náročnějších cestách se využívá i spojení Transsibiřské magistrály na trase Moskva – Irkutsk (není u českých CK rozšířené, ale v nabídce je)

(www.rata.ru, <http://pass.rzd.ru>, www.sapsaninfo.ru, www.rusko-info.cz,
www.dovolena-rusko.cz, www.businessinfo.cz).

Hlavní železniční tepny Ruské federace

Zdroj: www.luko2.com

Dostupné na: http://www.luko2.com/images/mapy/info_mapa_rusko_zeleznice.gif

Silniční doprava

V současné době nejrozšířenější druh přepravy osob. Předností této dopravy je přepravit osoby do míst, kterých nelze dosáhnout jiným způsobem. Ve většině případech je kombinována s jinými druhy dopravy. Pokrok vědy a techniky umožnil přizpůsobit autobusy potřebám pasažérů. Autobusy jsou vybaveny sklápěcími sedadly, WC, videem, klimatizací, občerstvením. (kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004). V Rusku měla silniční doprava, stejně jako železniční 37 % podíl na osobní dopravě (zahrnuje i autobusovou dopravu, která v roce 2009 dosáhla 34,5 %). K roku 2008 bylo v Rusku 24,31 mil. automobilů, tj., 170,13 automobilů na 1000 obyvatel. Což není tolik. Silniční síť měla k roku 2008 940 tisíc km (zahrnuje federální a regionální silnice s délkou 506 tisíc km). V. Putin řekl, že by bylo dobré udělat rekonstrukci silniční sítě prostřednictvím „Silničního fondu“, kde by se od roku 2011 soustředily potřebné prostředky. K účasti na tomto dílu vyzval i soukromé investory. Na prvním místě by měly být zrekonstruovány federální silnice, v dalších

etapách projektu i regionální a místní silnice. Silniční fond má zajistit přechod od projektů k činům. Do roku 2020 by měly ruské silnice odpovídat evropským standardům. Oprava silnic vyjde hodně draho, neboť 1 km stavby je 3x dražší, než 1 km stavby silnice v EU. V asijské části Ruska měla být v září 2010 zakončena stavba silnice spojující města Čita a Chabarovsk. Na konci srpna téhož roku byla pozastavena stavba dálnice spojující Moskvu a Petrohrad. Autobusy zajišťují dopravu v 1,2 tisíc městech a v 81 tisících obcích. MHD funguje v 117 městech (zahrnuje tramvaje – 67 měst, trolejbusy – 90 měst a metro – 6 měst). Dopravu metrem využívají i české CK při exkurzích po Moskvě nebo Petrohradu. Doprava prostřednictvím autobusu je také velice oblíbená. Turisté mohou obdivovat krásy okolí z autobusu a pak přímo na zastávkách či v místě určení. Také je to jedna z nejlevnějších doprav. V rámci Ruska je teď velice rozšířené cestování autobusem do lázní u pobřeží Černého moře či v zimě za lyžováním. Silniční spojení v Rusku využívají i české CK. Buď v rámci spojení Praha – Petrohrad, Praha – Petrohrad - Moskva a dále v rámci místních cest po státě. Například při cestování po Kavkaze jsou hojně využity místní spoje, tzv. maršruty. Autobusové spojení do ruského Petrohradu vede přes Polsko, Litvu a Lotyšsko, kde je také uskutečněno pár zastávek na prohlídku. Přímo z Prahy se do Moskvy autobusem nejedí. Může to být způsobeno tím, že při cestě do Petrohradu se jede přes Pobaltí, kde je co vidět, tyto republiky jsou plně historických památek. Kdežto přímou cestou přes Polsko a Bělorusko (k Bělorusku má ČR taky vízovou povinnost, ale díky unii s Ruskem lze na území Běloruska uplatnit ruské vízum) by cesta byla dlouhá, neboť ani jeden ze států na památky tak bohatý není. Silniční doprava je také hojně využívaná v podobě transferů z letiště do hotelu, neboť letiště se nachází asi 40 km od Moskvy. Silnice jsou využity i na přejezdy mezi městy (např. zájezd „Zlatý prstenec okolo Moskvy“, Moskva – Petrohrad nebo přejezdy mezi městy u Bajkalu, Altaje či jiné drobné přejezdy). Návštěvníkům se doporučuje pohybovat se na ruských silnicích velice opatrně, neboť jejich značení není vždycky perfektní a chování místních řidičů není vždy podle silničních předpisů. Na hlavních trasách z Moskvy a Petrohradu (do Ufy, Bratsku) jsou stále budovány nové a nové čerpací stanice (www.rata.ru, www.mzv.cz).

Silniční síť Ruské federace

(silnice federálního značení)

Zdroj: www.cadi.ru, dostupné na <http://www.cadi.ru/roads.php>

Na obrázku je vidět, jak je infrastruktura v evropském Rusku hustá. Zvláště v Centrálním FO, Povolžském FO, Jižním FO, Severokavkazském FO. V Severozápadním FO je síť hustší okolo velkých měst, jako je Petrohrad, Murmansk a Archangelsk. Naopak v asijské části jsou silnice pouze v její jižní části a zdaleka ne tak hustě jako v evropském Rusku. Velké planiny Sibíře a Dálného Východu jsou zcela beze spoje. Silnice jsou pouze mezi velkými městy.

Letecká doprava

Letecká doprava je nejmladší druh dopravy a v současnosti ve spojení s mezinárodním CR je neodmyslitelnou součástí. Předností tohoto druhu dopravy je vysoká rychlost přepravy cestujících. (kol. autorů – Indrová, J., Malá, V., Mlejnková, L., Netková, J., Vaško, M., 2004). V Rusku letecká doprava v roce 2008 dosáhla 25,8 %, v roce 2009 se zvedla na 27,6 % osobní dopravy. V roce 2008 bylo přepraveno 51 mil. osob. Ruská federace má okolo 2 600 letišť z nichž většina má soukromé vlastníky, většina ranvejí je však státních. Z počtu 2600 je okolo 70 letišť

mezinárodních. Plán ministerstva dopravy je takový, že by se tento počet zredukoval na několik center okolo velkých měst. Nevyřešený způsob financování ale pozastavil splnění tohoto plánu. Největší ruská letiště se nacházejí v Moskvě, konkrétně Domodědovo, Šeremetěvo a Vnukovo, která v roce 2007 odbavila téměř 40 miliónů pasažéru, do roku 2020 by se tento počet měl zvednout až na 60-65 miliónů. Na území ruské federace panuje přes 180 leteckých společností, ale pouze některé zajišťují mezinárodní lety (Aeroflot, Transaero, S7 Airlines). Z hlediska CK jsou nejvíce využívaná letiště Moskvy (Moskva samotná se s českými CK uskutečňuje pouze letecky) a Petrohradu. Při delších poznávacích zájezdech nebo služebních cestách se využívá například letiště v Jekatěrinburgu. Při cestě na Bajkal je využito letiště Moskvy + Irkutsku, při cestě na Altaj se létá přes Moskvu do Barnaulu nebo Novosibirsku, na Kamčatku se létá Praha – Petropavlovsk Kamčatskij, při realizování nového zájezdu na Čukotku by CK létaly Praha – Anadyr (www.czechtourism.cz).

Tabulka č. 6

Přehled největších ruských letišť

Letiště	Kód	Počet cestujících v tisících					Změna 2006/2007 (%)	Průměrný růst 2003/2007 (%)
		2003	2004	2005	2006	2007		
Moskva, Domodědovo	DME	9 375	12 095	13 975	15 370	18 755	22,0	18,9
Moskva, Šeremetěvo	SVO	11 541	12 865	N/A	12 760	14 040	10,0	4,9
Moskva, Vnukovo	VKO	2 796	2 490	3 632	5 131	6 800	32,5	24,9
St. Peterburg, Polkovo	LED	3 794	4 385	N/A	5 000	6 139	23,0	12,8

Pozn.: Červeně zobrazená čísla jsou odhadována.

N/A - údaje nejsou dostupné.

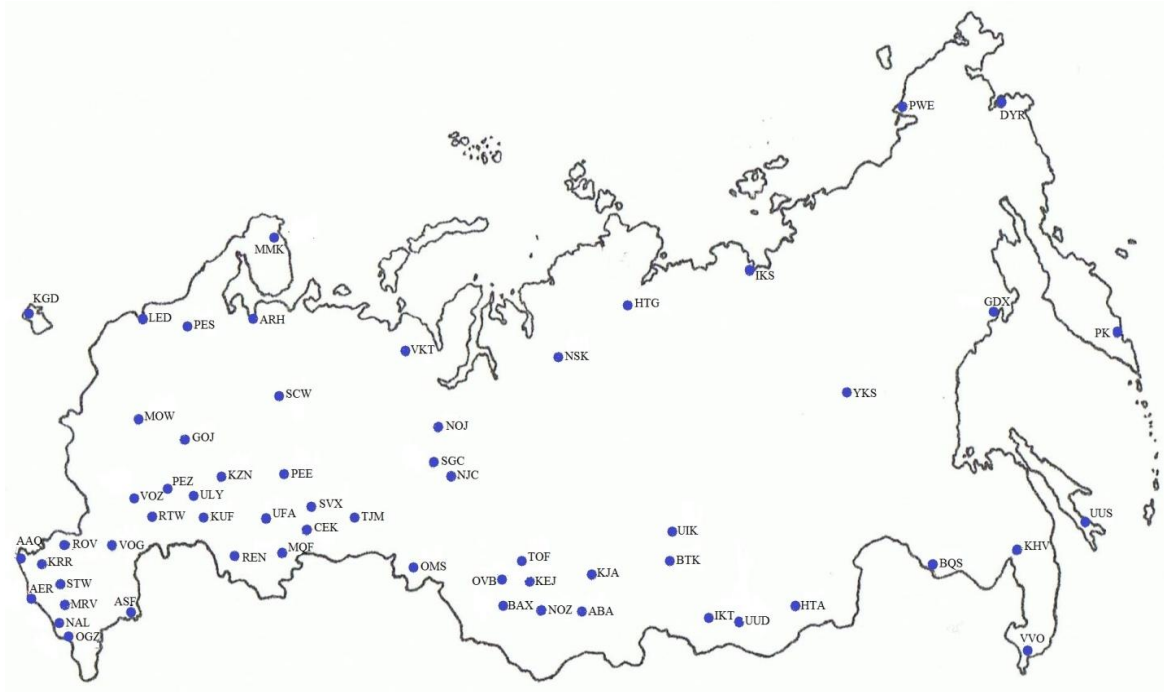
Zdroj: www.czechtourism.cz

Dostupné na:

http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/statistiky_zemi/20_08_10_rusko_vyjezdovy_cr_2009.pdf

Z tabulky vyplývá, že je znatelný nárůst cestujících.

Mezinárodní letiště Ruské federace

Zdroj údajů: www.vlادcity.com

Na obrázku jsou znázorněna mezinárodní letiště Ruska tak, jak je uvádí internetové stránky města Vladivostoku. Z obrázku lze vyčíst, že síť mezinárodních letišť v evropské části, zvláště pak v její jižní části, je hustá (Severokavkazský FO, Jižní FO, Povolžský FO). Naopak v asijském Rusku je koncentrace mezinárodních letišť, kromě jihu, malá. Seznam mezinárodních letišť je v příloze.

Letové trasy letiště Vnukovo

Zdroj: mappery.com, dostupné na <http://mappery.com/Central-Russia-Map>

Pozn.: červená značka – pravidelná linka

modrá značka – nepravidelná linka

zelená značka – plánovaná linka

Na obrázku jsou znázorněna letiště, kam se létá z Moskvy z letiště Vnukovo.

Vodní doprava

Vodní doprava se dělí na vnitrozemskou a námořní. Vnitrozemská je často spojená s poznávacími zájezdy. V Rusku převažuje vnitrozemská doprava. Najdeme tam více než 2,5 milionu řek a potoků, ale jen některé jsou splavné. V Asijské části Ruska, zvláště velké toky Sibiře jsou splavné dobře, ale pouze v tu dobu, kdy nezamrzají. Na severu se nachází důležitý přístav Dudinka, ležící na řece Jenisej. Sibiřské veletoky slouží převážně k dopravě nákladní. Kaspické moře také významně slouží dopravě, navíc je napojeno na spoustu vnitrozemských vodních cest v evropské části Ruska. Největší přístav v Kaspickém moři je Astrachaň, kde se vlévá do moře Volha. Odtud se dá po Volze dostat do Černého, Bílého nebo Baltského moře díky propojení kanály.

Propojením s Donem se lze dostat i do Azovského moře (Volžsko-donský průplav). Na severu Evropy, za polárním kruhem, se nachází přístav Murmansk, který díky Golfskému proudu nezamrzá po celý rok. Pro dopravu po Sibiři je možné využít i služeb některých společností zajišťujících dopravu. Například Irtyšská plavební společnost, akciová společnost - ОАО Иртышское пароходство. Její doprava sahá od hranic s Kazachstánem až po Severní ledový oceán. Přepravuje jak osoby, tak náklad. Pro převoz turistů společnost využívá loď jménem Римский-Корсаков a turisté mohou využít sauny, solária, noční bar a restaurace. Na lodi funguje i průvodce, který cestující seznámí s městy Sibiře. Volha je splavná od delty po město Rževa. Vodní vnitrozemská doprava funguje pravidelně i na Dněpru, Donu nebo Oce. Vodní doprava je českými CK využita například při cestě z Petrohradu na ostrov Kiži na Oněžském jezeře nebo při plavbě Moskva - Petrohrad. Plavba po vodě je též využita při exkurzích napříč Bajkalem (včetně řeky Ankara), po Altajském jezeře či okružní plavbě po Baltském a Finském zálivu. K dalšímu cestování se používají i menší toky a vodní plochy po Rusku (www.irsc.ru, Алексеева, А. И. 2005).

4.3.2 Materiálně technická základna

4.3.2.1 Typizace středisek a oblastí cestovního ruchu

Pod pojmem typy středisek se rozumí taková střediska, která slouží k rekreaci lidí za účelem obnovy fyzických a duševních sil a zahrnuje různé rekreační aktivity jako koupání, lyžování atd. Podle struktury těchto aktivit se střediska vydělují do několika dalších základních typů:

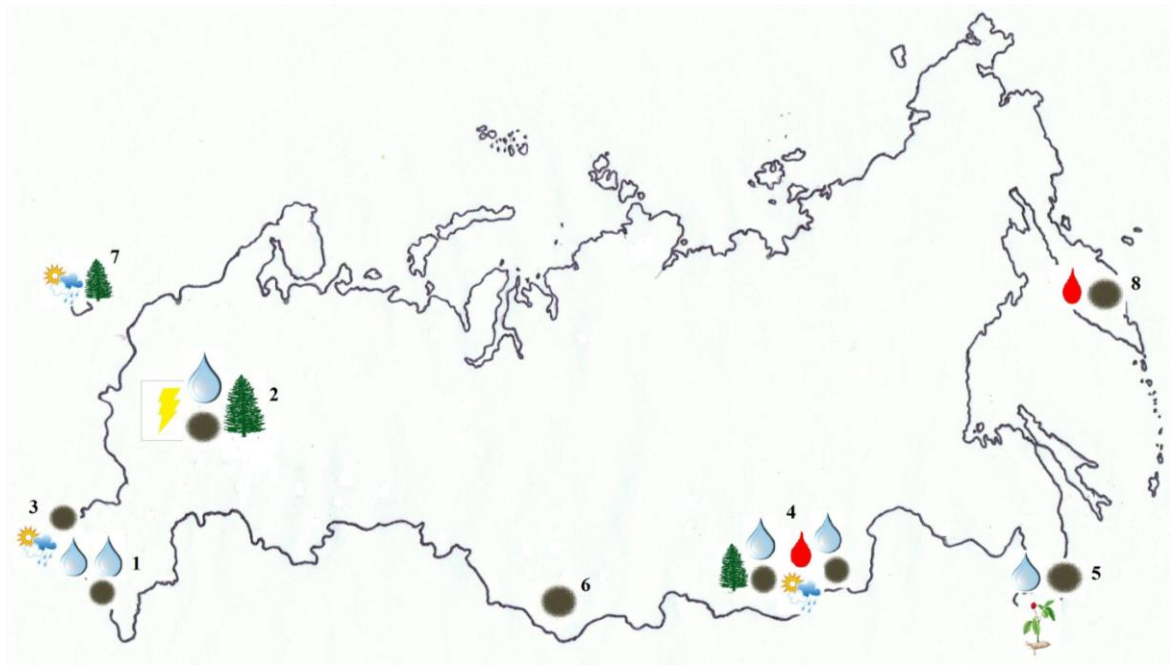
- střediska léčebně ozdravovací (lázeňská)
- střediska letní rekreace a vodních sportů
- střediska turistiky a lyžování
- střediska kulturně historického poznávání
- střediska služebního cestovního ruchu

(Němčanský, M., 1996)

Střediska léčebně ozdravovací

Obrázek č. 16

Lázeňské zóny v Ruské federaci

Zdroj informací: www.russiatourism.ru

- Legenda:
- - minerální prameny, minerální vody
  - - léčení za použití bahna a hlíny
  - - léčení pomocí pláží, slunce a vhodného klimatu
  - - léčení prostřednictvím čerstvého vzduchu a krajiny
  - - termální prameny
  - - fyzioterapie, léčení laserem
  - - léčení pomocí léčivých rostlin

Na obrázku jsou znázorněny lázeňské zóny tak, jak je uvádí ruská Federální služba pro cestovní ruch.

Lázeňství je v Rusku poměrně kvalitně zastoupeno v několika zónách. Celosvětově známé jsou unikátní lázeňské zóny Kavkazských minerálních vod, Moskevské oblasti,

pobřeží Černého moře v oblasti Kavkazu, oblasti jezera Bajkal, Přímořského kraje, oblasti pohoří Altaj, Kaliningradské oblasti a oblasti Kamčatky.

Kavkazské minerální vody (na obrázku č. 1) jsou unikátní a nemají v Eurasii konkurenci. Zahrnují více než 100 pramenů 13 různých typů. Nejstarším střediskem tohoto regionu je Pjatigorsk, který užívá více než 40 pramenů a funguje již přes 200 let. Dalšími středisky jsou Kislovodsk a Essentuki. Střediska v této oblasti též využívají léčebného bahna.

Moskevská oblast (2), ve které se nachází celá řada lázní. Léčení je zde založeno na čistě místních zdrojích, jako je čistý vzduch, lesy nebo minerální prameny. Řadí se k nejlepším ve státě. V širokém okolí Moskvy je lázeňství široce zastoupeno (Ivanovská oblast, Tulská oblast, Brjanská oblast, Jaroslavská oblast, Vladimírská oblast, Kostromská oblast). V těchto oblastech (včetně moskevské) se kromě přírodních zdrojů využívá například fyzioterapie, masáže, laser.

Černomořskému pobřeží (3) dominují lázně Soči, které jsou ročně navštěvovány miliony Rusů. Dalším střediskem je středisko Anapa, které je určeno dětem nebo rodinám. Využívá minerální vody, bahno, ale také oddech v podobě pláží a slunce. V posledních třech letech se pozvedlo i středisko Gelendžik.

Jezero Bajkal (4) a jeho okolí je proslavené léčbou díky svému okolí, které je prosycené čerstvým vzduchem v kombinaci s léčebnými prameny. Nachází se zde arteziánská studně s minerálními prameny. Léčení je spojeno s túrami po okolí. Kromě těchto metod je zde i léčení pomocí termálních vod či bahna. V Čitinské oblasti léčí pomocí více než 300 pramenů minerálních vod.

V Přímořském kraji (5) dodržují starou tradici a používají k léčení lékařské rostliny, hlavně ženšen.

Významné lázně se nachází na Altaji (6). Využívají vzácné hlíny a léčivé bahno. Nejvýznamnějším střediskem je Belokuricha, které zde provozuje balneoterapii v balneologických lázních už více než 100 let.

Další lázně se nachází v Kaliningradské oblasti (7), která je známá svým jemným klimatem a krásnou krajinou. Hlavním střediskem je Světlogorsk.

Velkým potenciálem je Kamčatka (8), která oplývá gejzíry, termálními vodami a léčivým bahnem.

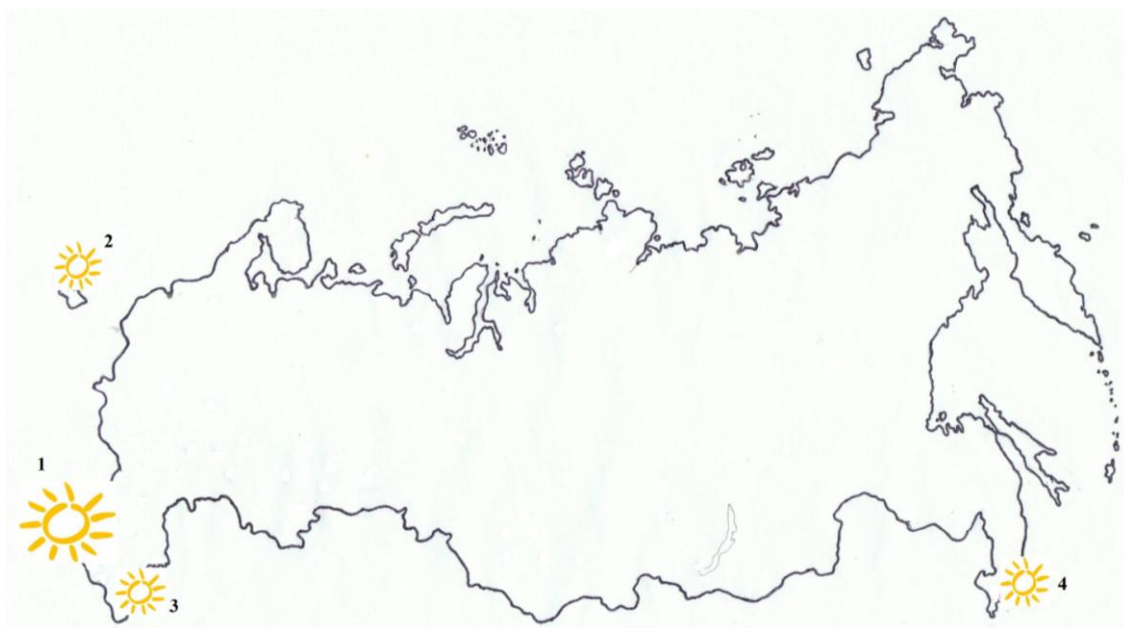
Prvním lázeňským centrem v Rusku byly lázně "Марциальные воды" v Karelii, založené Petrem Velikým už v roce 1719. Fungují doteď a v současné době jsou obnovovány. Ruské lázně jsou hojně navštěvované jak domácími, tak zahraničními

návštěvníky. Návštěvníci mohou v ruských lázních spojit návštěvu lázní s prohlídkou památek, přírodních krás, se sportem či plážovými aktivitami. Tyto destinace jsou sice hojně navštěvovány, ale české CK, které byly vybrány na základě seznamu Asociace cestovních kanceláří ČR a na základě vlastního výběru (dále jen vybrané české CK), sem zájezdy nepořádají. V současné době se rozvoj lázeňství v Rusku urychluje a zvyšuje. Je to způsobeno tím, že krize v roce 2009 zasáhla i Rusy a destinace v zemích za jejich hranicemi jsou pro ně již příliš drahé. Obrací se tedy na domácí lázně (www.russiatourism.ru, www.economy.gov.ru).

Střediska letní rekreace a vodních sportů

Obrázek č. 17

Střediska letní rekreace a vodních sportů v Ruské federaci

Zdroj informací: www.russiatourism.ru

V Rusku se nenachází moc středisek, která by sloužila k letní rekreaci.

Největším přímořským střediskem (1) je oblast Soči a Anapy, kde jsou přes léto výborné podmínky ke koupání, podobně jako u Středozemního moře. Tato střediska nabízí i jiné sportovní aktivity, než jen využití pláže.

Možnost písčitých pláží a dun nabízí pobřeží Baltského moře (2). Na Kurské kose, kde teplota dosahuje 22 stupňů Celsia, je sezona od června do poloviny září.

Pobřeží Kaspického moře (3) též skýtá možnost teplého moře a pláží, ale v poslední době o něj není zájem, protože návštěvníci se obávají o svou bezpečnost z důvodu nestabilní politické situaci.

Pobřeží Tichého oceánu (4) je také vhodné pro odpočinek na pláži. Moře je zde teplé a hydrologické poměry jsou výborné pro potápění. Bohužel ani sem vybrané české CK zájezdy neorganizují. Do destinací jako Kurská kosa sice jezdí, ale za jiným účelem (zájezdy na pohyblivé duny) (www.russiatourism.ru).

Střediska turistiky a lyžování

Obrázek č. 18

Střediska turistiky a lyžování v Ruské federaci

Zdroj informací: <http://cs.tixik.com>

Legenda: - lyžařská střediska (1-Abzakovo, 2-Igora, 3-Sobolinaja Gora, 4-Kavkaz)

- střediska turistiky (1-Bajkal, 2-Altaj, 3-Kamčatka, 4-Kavkaz)

Rusko zatím není moc vybaveno lyžařskými středisky, ale předpokládá se, že během několika let by se tato situace měla změnit.

Na jihu Uralu se nachází lyžařské středisko Abzakovo ve stejnojmenné obci v Baškirií. Toto středisko nabízí 13 sjezdovek o celkové délce 18 km, zahrnujíc 4

sjezdovky pro slalom a obří slalom s umělým zasněžováním. Návštěvníci se mohou těšit na vrchol Mratkino (806 m.n.m), kde je až 300 m převýšení. Lyžařská sezona zde začíná v listopadu a končí v květnu. 5 lanovek a lyžařský vlek má kapacitu přes 4 000 osob za hodinu. Středisko kromě lyžování nabízí i využití aquaparku a mini ZOO.

Lyžařské středisko Igora se nachází nedaleko Petrohradu v Leningradské oblasti. Toto středisko nabízí 9 sjezdovek a 7 vleků. Všechny jsou osvětlené, největší převýšení je 120 m a nejdelší trať má 1210 m. Středisko nabízí běžecké tratě, stadion, půjčovnu lyžařského vybavení, lázeňský komplex a aquapark. V okolí se nachází spousta historických památek, botanická zahrada v Petrohradu nebo ZOO.

Turistické a lyžařské středisko Sobolinaja Gora se nachází v oblasti jižního Bajkalu. Nachází se necelých 100 km od města Irkutsk. Návštěvníci si mohou vybrat z 5 sjezdovek, z nichž nejdelší měří 2100 km, samostatné sjezdovky na slalom, extrem parku se skokanskými můstky a sjezdovkou pro děti a začátečníky. Trasy mají dohromady 12 km, k využití jsou 4 lanovky a 2 vleky. Největší převýšení je 475 m. V okolí se nachází botanická zahrada v Irkutsku. V létě je možno tuto oblast využít pro turistiku, neboť okolo Bajkalu vede hned několik turistických tras.

Velice oblíbená a populární lyžařská oblast je Kavkaz. Hotely v oblasti Elbrusu mají většinou vyprodáno, návštěvníci si musí místo zamlouvat dlouho dopředu. Zvláště v období ruského volna. Elbrus nabízí i noční lyžování nebo extrémní lyžování za pomoci helikoptér. Této adrenalinové zábavě se říká heliskiing a spočívá v tom, že helikoptéra vynese lyžaře na vysoko nedostupné vrcholky a lyžař pak sjede vrchol. Tento sport se stává čím dál více oblíbený a jezdí sem za ním i cizinci, neboť v Evropě se náročný sport ve vysokých nadmořských výškách nepovoluje. Zkušené piloti dokážou zájemce dostat až do výšky 5600 m.n.m, což je výška Elbrusu, odtud je prý lyžování nejlepší. Na svazích této hory je téměř 30 tras pro tento sport. Tyto jízdy je třeba si objednat ve specializované cestovní kanceláři, čtyři vzlety vyjdou na 390 euro. Na jihu Kavkazu je horské středisko Dombaj, na severu je Baksan Elbrus. Na Kavkaz se ale nejezdí jen za lyžováním, ale i za turistickými pochody, horolezectvím, sjížděním divokých řek či poznáváním neznámých kultur. V oblasti Kavkazu se nachází i město Soči, které má spoustu krásných sjezdovek a je hojně navštěvováno. Toto město zná celý svět díky zimním olympijským hrám, které se zde budou konat v zimě 2014.

Za horolezectvím a turistickými toulkami se jezdí například i na Kamčatku, Altaj či vrcholky Sajan.

České cestovní kanceláře čistě turistické zájezdy pořádají málo. Většinou jsou v kombinaci s poznávacími zájezdy. Turistice a vysokohorské turistice se věnují 3 z vybraných CK (více v kap. 5.2). Za turistikou se jezdí na Kamčatku, Bajkal, Altaj a za turistikou a horolezectvím se jezdí na Kavkaz do okolí Elbrusu (<http://cs.tixik.com>).

Střediska kulturně historického poznání

Obrázek č. 19

Památky UNESCO a jiná významná města a místa v Ruské federaci

Zdroj informací: mujpruvodce.cz, 100 divů Ruska

Legenda: města a místa s památkami UNESCO

 ostatní zajímavá města

1 – Moskva – Kreml a Rudé náměstí (včetně baziliky V. Blaženého)

Novoděvičij klášter

2 – Vladimír a Suzdal – bílé památky

3 – Kolomenskoje kostel Nanebevstoupení Páně

4 – Sergijev Posad (Zagorsk) – architektonický komplex Sergijevského kláštera

5 – Jaroslavl – historické centrum

6 – Kazaň – historický a architektonický komplex kazaňského Kremlu

7 – Kiži – ostrov v Oněžském jezeře s řadou dřevěných budov

- 8 – Nižnij Novgorod – historické památky města a okolí
- 9 – Petrohrad – historické centrum a spřízněná skupina památek
- 10 – Struveho geodetický oblouk – zahrnuje 34 původních triangulačních bodů od Norska až k Černému moři. Oblouk představoval první přesné měření dlouhého úseku poledníku
- 11 – Kurská kosa
- 12 – Solovecké ostrovy (6) – mniši a kosteli
- 13 – Severní Kavkaz – široká diverzita ekosystému s endemickou florou a faunou
- 14 – Derbent – citadela, staré město a pevnostní budovy
- 15 – Komplex kláštera Ferapontov
- 16 – Panenské lesy Komi – největší původní lesy v Evropě, cenné důkazy o přírodních procesech ovlivňujících biodiverzitu tajgy
- 17 – Altaj – zlaté hory – Altajský národní park, Katunský národní park, Náhorní planina Ukok
- 18 – Putoranská náhorní planina - rezervace u polárního kruhu
- 19 – Pánev Uvs Núr – 12 chráněných oblastí, migrace ptáků, vzácná zvířata
- 20 – Bajkal – nejstarší a nejhlubší jezero světa
- 21 – pohoří Sichot Alin – neobvyklé lesy, lesy tajgy a subtropů
- 22 – Kamčatské sopky – souhra sopek a ledovců, zapsáno 6 míst
- 23 – Ostrov Wrangel – biodiverzita, mroži a jiné druhy zvěře

- 24 – Tomsk
- 25 – Novosibirsk
- 26 – Jekatěrinburg
- 27 – Samara
- 28 – Astrachaň
- 29 – Volgograd
- 30 – Novgorod
- 31 – Smolensk
- 32 – Pskov
- 33 – Kaliningrad
- 34 – Irkutsk
- 35 – Krásnodar

Rusko oplývá kulturně historickými památkami. Některá města jsou díky svým významným památkám vnesena do seznamu UNESCO. V evropské části se nachází nespočet takovýchto památek. Naprostá většina všech zájezdů do Ruska se odehrává právě za účelem poznání ruské kultury. Níže jsou vybrána města, do kterých české CK pořádají své zájezdy a také město, které má na svém území sochu, která symbolizuje Matku Vlast a národní hrdost.

Město Petrohrad, ležící na řece Něvě, je přezdíváno „Benátky severu“ díky asi 600 mostům. Mezi nejnavštěvovanější památky patří Zimní palác, Kateřinský palác Carské Selo s legendární Jantarovou komnatou, Ermitáž, Petropavlovská pevnost s chrámem Petra a Pavla, Ruské muzeum, Letní sad a spousta dalších památek. Za zmínku stojí i město Kronštadt. Nachází se na ostrově Kotlin ve Finském zálivu asi 30 km od Petrohradu. Dříve sloužil pouze jako námořní pevnost, nyní vítá spoustu návštěvníků. Petrohrad má opravdu co nabídnout.

„*Nad Moskvou je jen Kreml a nad Kremlem již jen Bůh*“ (Jonas, S. a kol., str.8), praví staré ruské přísloví a pro Rusy platí do současnosti. Kreml je nejen centrem politického dění, ale i srdcem města. Spolu s Kremlem centrum Moskvy tvoří paláce, chrámy, katedrály a jiné krásné stavby o rozloze 28 ha. Kreml a jeho zdi jsou považovány za nejkrásnější pevnost světa. Severovýchodně od Kremlu je Rudé náměstí s chrámem Vasila Blaženého, s mauzoleem, kde odpočívá V.I. Lenin, Historickým muzeem a obrovským nákupním centrem GUM, lemované kremelskými zdmi. V Moskvě také stojí za návštěvu Bolšoj театр, Treťjakovská galerie, Zbrojnice, Zvonice Ivana Velikého a spousta dalších úžasných památek.

Nižnij Novgorod ležící jižně od Moskvy na řece Volze je se svými více než 600 památek na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Ani v Moskvě ani v Petrohradu se nenachází tak rozsáhlé kulturní dědictví jako právě v tomto městě. Asi nejznámější architektonické dílo je barokní chrám Smolenské a Vladimírské Matky Boží. Město má úžasnou minulost, ale i současnost. Ve městě je několik divadel, koncertních sálů, 30 muzeí, galerie a jiné kulturní instituce. Ve městě se vyráběly legendární stíhačky Mig.

Volgograd ležící na jihu Ruska se pyšní největší sochou Evropy. Tato socha na Mamajově mohyle symbolizuje Matku vlast s mečem (meč měří 33 metrů) a připomíná vítězství nad wehrmachtem a národní hrdost. Socha je celkem vysoká 85 metrů. Do roku 1961 se město jmenovalo Stalingrad. I toto město má bohatou minulost. Mimo jiné

historické události se zde odehrály nejkřutější bitvy druhé světové války. Ve městě je muzeum s panoramatickými obrazy bitvy u Stalingradu.

Mezi další zajímavá města a místa by se dal zařadit Novosibirsk, Pskov, Astrachaň, Samara, Smolensk, Kazaň, Kaliningrad, Tomsk, Soči, Jekatěrinburg a další.

Cesty za poznáním ruských měst a jejich historie nabývají u Čechů čím dál tím většího zájmu. Vybrané CK v České republice nabízejí převážně Moskvu a Petrohrad, o které je velký zájem a neustále stoupá. V nabídce je též tzv. „Zlatý prstenec okolo Moskvy“, který zahrnuje historická města okolo ní (např. Suzdal, Vladimir, Jaroslavl). Některé trasy zahrnují i Novgorod, Petrozavodsk či Murmansk. Na to, kolik má Nižnij Novgorod památek, je docela opomíjen. Opomíjeno je i spoustu dalších zajímavých měst v jižní části Ruska. Poznávacímu CR se věnuje 13 z vybraných CK ve vzájemné spolupráci a 8 z nich je hlavními organizátory (<http://mujpruvodce.cz>, 100 divů Ruska).

Střediska služebního cestovního ruchu

Tabulka č. 7

Veletržní střediska v Ruské federaci

Severokavkazský FO	Povolžský FO	Centrální FO	Uralský FO
Pjatigorsk	Samara	Moskva	Surgut
Kislovodsk	Ufa	Jaroslavl	Jekatěrinburg
Stavropol	Penza	Vladimír	Čeljabinsk
	Samara	Tver	Tjumeň
Jižní FO	Saratov	Voroněž	Nižněvartovsk
Rostov na Donu	Kazaň		Chanty-Mansijsk
Volgograd	Orenburg	Severozápadní FO	Magnitogorsk
Soči	Kirov	Petrohrad	Nojabrsk
Astrachaň	Naběrežnyje Čelny	Kaliningrad	Salechard
Krásnodar	Toljatti	Vologda	
Novorosijsk	Iževsk	Archangelsk	Sibiřský FO
	Uljanovsk	Petrozavodsk	Tomsk
Dálněvýchodní FO	Saransk	Syktyvkar	Barnaul
Blagoveščensk	Čeboksary	Murmansk	Omsk
Chabarovsk	Nižnij Novgorod	Pskov	Krasnojarsk
Jakutsk	Perm	Velikij Novgorod	Novokuzněck
Južno-Sachalinsk	Nižněkamsk		Čita
Vladivostok			Kemerovo
			Novosibirsk
			Irkutsk
			Gorno-altajsk

Zdroj informací: www.expotop.ru

Na obrázku jsou vypsána všechna veletržní centra Ruské federace.

Nejvíce veletrhů, výstav a konferencí v roce 2011 se koná v Moskvě, méně v ostatních městech.

Velkým veletržním střediskem je Moskva a její Expocentr Krasnaja Presnja. Konají se tam ročně veletrhy s různým zaměřením. V tomto veletržním centru se od roku 1959 konalo více než 6 480 výstav, veletrhů, kongresů. Rozlohu má 150 km² a ročně se zde koná více než 100 mezinárodních výstav a více než 600 kongresů a konferencí. V Moskvě se bude v roce 2011 konat mnoho veletrhů v průběhu celého roku. Jedná se o

veletrhy, výstavy, fóra se zaměřením na stavebnictví, zemědělství, zdravotnictví, dopravu a logistiku, letecký průmysl, elektrozařízení, barvy a laky, cestování a turistiku, energetický průmysl, vodohospodářský management, národní řemesla, hračky, předměty pro děti, teenagery a matky, technologie 21. století, výrobce obuvi, knihy a další odvětví. Na některých z nich má potvrzenou účast i Česká republika (např. veletrh leteckého průmyslu MAKS, veletrh elektrozařízení ELEKTRO, veletrh vodohospodářského managementu a životního prostředí WASTETECH). Méně veletrhů se koná v Petrohradě, v roce 2011 například veletrhy zaměřené na ekologii (fórum), potravinářský průmysl, turistiku a cestovní ruch, pravoslavné náboženské předměty, stavebnictví nebo strojírenství.

V Petrohradě se veletrhy konají na výstavišti Lenexpo nebo na Mikhailovsky Manege Exhibition Center.

Veletrh těžebního průmyslu se koná v Novokuzněcku, i tohoto veletrhu se zúčastní ČR.

V únoru 2011 se konala konference v Irkutsku, kde se projednával cestovní ruch této oblasti a řešila se problematika, jak přitáhnout ruské i zahraniční turisty a zvýšit tak cestovní ruch.

Mezinárodní religiózní veletrh HOLY RUSSIA se v roce 2011 bude konat v Novosibirsku a Krasnojarsku.

V Chabarovsku se uskuteční veletrh technologií a nástrojů pro lesnický a dřevozpracující průmysl.

V České republice je několik CK, které se zabývají organizací služebního CR nebo schůzkami s obchodními partnery. 2 z vybraných CK se zabývají organizací CR v Rusku (www.euroexpo.cz, www.expocentr.ru).

Podle Ruské federální turistické agentury jdou rozlišit ještě jiné druhy cestovního ruchu. Například **ekologický cestovní ruch**, který je v současné době nejperspektivnější a rok od roku má víc účastníků. Tento druh CR se zaměřuje na vracení sil a energie lidem prostřednictvím přírody. Je šetrný k přírodě a přispívá k její ochraně. Patří sem památky UNESCO jako lesy oblasti Komi, Bajkal, vulkány na Kamčatce, zlaté Altajské hory a Kavkaz. Mimo jiné se možnosti pro tento cestovní ruch nabízejí na severu Evropy, v oblasti Karelie, Murmansku nebo Archangelsku. V Centrálním Rusku k ideálním oblastem patří přírodní rezervace v Tverské oblasti. Populární je také jezero

Selinger nebo řeka Oka. Na všech těchto místech je mnoho zvířat, některá z nich jsou již ohroženým druhem. Kaliningradská oblast a Kurská kosa nabízí písčité duny a pohled na 150 migrujících druhů ptáků, kteří zde mají svou trasu. Na jihu tomuto cestovnímu ruchu dominuje Astrachaňská rezervace a Kavkaz. Dalšími oblastmi jsou Altaj, Bajkal, Přímořský kraj nebo Chabarovský kraj. Všechny tyto oblasti mají něco výjimečného. Podle ruské informační agentury tourinfo v letošním roce 2011 některé společnosti pořádají nové zájezdy ekoturistu. V jejich nabídce je například šestidenní cestu za polární kruh s návštěvou muzea v přírodě, s ukázkou života severských národů, s výukou jak se o sebe postarat v těchto končinách (úprava syrového masa, umění řídit psí spřežení). České CK do destinací jako Bajkal, Altaj, Kamčatka, oblast Karelie a Kavkaz také jezdí, ale neuvádí je jako ekologický CR.

Další druh cestovního ruchu je *cestování za rybolovem a myslivostí*. Pro rybolov je příhodná řeka Volha a její delta, kde žije více než 100 druhů ryb. Z nichž některé jsou chráněné. V této oblasti se nachází i Astrachaňská biosférická rezervace, kde je rybolov a lov zakázán, stejně jako v ostatních rezervacích a národních parcích Ruska. Hodně turistů přijíždí na podzim, kdy začíná lov kanců. Kromě kanců se loví například los nebo medvěd. Trofeje (nevydělaná kůže, lebka, paroží) z ulovené zvěře se mohou ze státu vyvážet pouze na příslušné dokumenty. Další oblastí rybolovu je Murmansk. Zájezdy za rybolovem nebo myslivostí žádná z vybraných českých CK neorganizuje.

Venkovský cestovní ruch se provozuje za účelem odpočinku a nebo s cílem účasti na zemědělských pracích. Místa ubytování se nacházejí na venkově a v místech, většinou malých městech, bez průmyslové a vysokopodlažní zástavby. Tento druh CR je určen především pro ty, co očekávají odpočinek na čistém vzduchu nebo přísun čerstvých produktů. V současné době se tento mladý druh CR rozvíjí na Altaji, v Kaliningradské oblasti, v Pskovské oblasti nebo v Krasnodarském kraji. Velký rozmach zaznamenává mezi Moskvou a Petrohradem, kde se nachází velké množství malých vesniček. Ani tento druh CR vybrané české CK neuskutečňují.

Cestovní ruch za gastronomií či *událostmi ve státě*, jako jsou oslavy ku příležitosti výročí měst, sportovní zápasy, různé festivaly, je jedním z nejmladších a není zatím tak moc rozvinutý. Není rozvinutý ani v ČR, žádná CK nenabízí zájezdy tohoto typu CR.

K dalším druhům CR se může zařadit i svatební CR, dětský CR nebo jachtařský CR (www.russiatourism.ru, www.tourinfo.cz).

5. Současný stav cestovního ruchu v Rusku

Rusko i přes svou velkou rozlohu nemá cestovní ruch tak velký jako jiné, daleko menší, země. Může to být způsobeno i tím, že lidé raději jezdí k moři, než za poznáním, které je pro Rusko charakteristické a nebo díky neskutečně velkým pustým pláním, kde se kromě několika druhů rostlin a živočichů nenajde živé duše natož pozůstatek po ní v podobě památky či jiného díla. I přesto návštěvníci do Ruska jezdí a dýchají atmosféru této krásné pravoslavné země.

5.1. Zjištěná situace

Výzkum byl zaměřen na zjištění stavu cestovního ruchu z hlediska výjezdů českých turistů do Ruska.

Tabulka č. 8

Celková návštěvnost Ruské federace českými návštěvníky

(2000 – 2010)

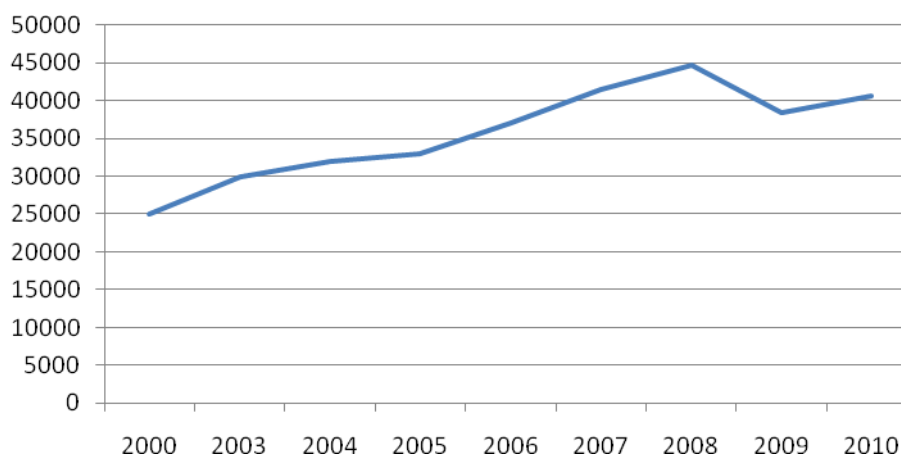
2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
25000	30000	32000	33000	37000	41 518	44720	38356	40565

Zdroj: Federální služba pro cestovní ruch, www.russiantourism.ru

Poznámka: Údaje za rok 2001 a 2002 nebyly k dispozici. Údaje od roku 2000 do roku 2006 byly udány v celých tisících, od roku 2007 do roku 2010 byly udány v přesných číslech.

Graf č. 4

Celková návštěvnost Ruské federace návštěvníky z ČR
(2000 - 2010)

Zdroj: Federální služba pro cestovní ruch, www.russiantourism.ru

Poznámka: Graf vychází z tabulky č. 8.

Pojem celková návštěvnost zahrnuje: zájezdy, služební CR, tranzitní CR, soukromé cesty a obsluhující personál, např. řidiči

Z grafu je vidět, že zájem o Rusko neustále stoupá. V roce 2003 – 2005 není nárůst tak znatelný, jako v letech potom. Může to být způsobeno i tím, že v roce 2002 – 2004 byly v Rusku atentáty s velkými počty obětí. V roce 2004 bylo dokonce 5 atentátů (viz. tabulka č. 3). I tento graf zachycuje krizové období v roce 2009. Po krizovém roku zájem o Rusko opět stoupá.

Tabulka č. 9

Turismus a služební CR v Ruské federaci
(2007 – 2010)

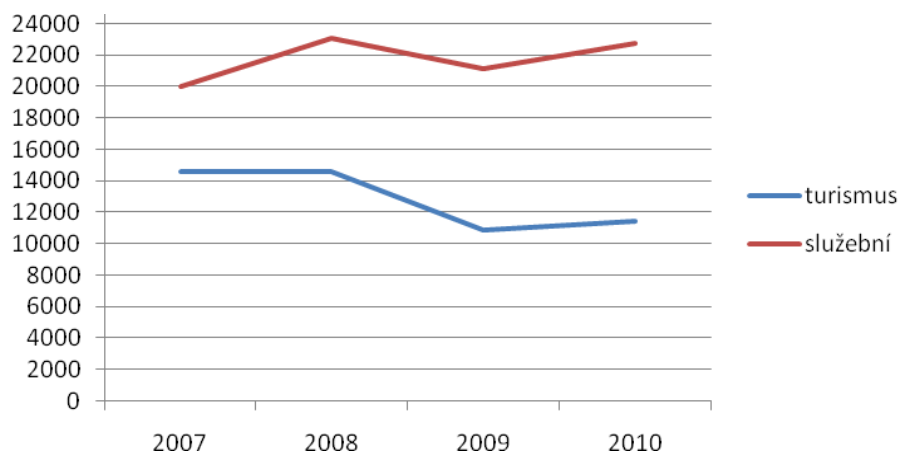
Druh CR	Rok			
	2007	2008	2009	2010
turismus	14585	14617	10872	11457
služební	19973	23041	21154	22734

Zdroj: Federální služba pro cestovní ruch, www.russiantourism.ru

Graf č. 5

Turismus a služební CR v Ruské federaci

(2007 – 2010)

Zdroj: www.russiantourism.ru

Poznámka: Tabulky č.8 a 9, grafy č. 4 a 5 vycházejí z údajů dostupných na:

<http://www.russiatourism.ru/rubriki/-1124140228/>

Ze zjištěných údajů vyplynula kolísavá tendence českého výjezdového cestovního ruchu do Ruska. Mezi roky 2007 a 2008 se počet lidí jedoucích za dovolenou nikterak nezměnil. Zato počet osob jedoucích do Ruska v téže době za služební účelem narostl o 3000. Pokles cestovního ruchu mezi roky 2008 a 2009 je spojen se světovou krizí a v Rusku byl v tomto roce zaznamenán ekonomický propad. U obou druhů CR se počty snížily. U zájezdů to bylo až o neuvěřitelných 3 500 osob, což je z počtu 14 617 v roce 2008 viditelný pokles. Služební CR v této době poklesl zhruba o 2 000 osob. Cesty za turistikou a zájezdy zaznamenali jen slabý meziroční nárůst mezi lety 2009 a 2010, celkem asi o 500 osob. Oproti tomu služební cestovní ruch zaznamenal vyšší nárůst, konkrétně o 1 600 osob. Dále se předpokládá další nárůst cestovního ruchu.

5.2. Analýza nabídek cestovních kanceláří a agentur

Asociace cestovních kanceláří České republiky (ACK ČR), která zastřešuje cestovní kanceláře a agentury v České republice vede seznamy CK a CA podle toho, kam jezdí. Dohromady sdružuje 151 CK, 63 CA, 28 přidružených členů (odborné střední, vysoké školy a univerzity, národní centrály a infocentra). Podle jejich sdělení je v databázi zaznamenáno 34 CA a CK, které by měli jezdit do Ruska. Přesněji je

v seznamu 8 CA a 26 CK. Při průzkumu internetových stránek CA a CK ale bylo zjištěno, že umístění těchto CK a CA do seznamu CK a CA jezdících do Ruska je chaotické. Ne všechny tam opravdu ve skutečnosti jezdí a ne všechny se zájezdy zabývají. Osloveny byly tedy ty, které se Ruskem opravdu zabývají. Osloveny byly 4 CA a 12 CK ze seznamu ACK ČR + 7 CK na doporučení jiných CK nebo vlastního vyhledání. Při komunikaci s CK a CA se objevily problémy. Na konverzaci pomocí emailu 90% CK a CA nepřistoupilo. Odpověď vůbec nepřišla. Zbývajících 10% odpovědělo prostřednictvím emailu během 2 dnů. Z poloviny emailových odpovědí sálala ochota pomoci a napsali odpovědi na vyžádané otázky, od té druhé poloviny pouze suché sdělení (u CA), že nic neví, že jsou pouhými prodejci (žádná ze 4 CA jezdících do Ruska neposkytuje konkrétní údaje a odkazuje na CK, proto dále zmiňuji pouze CK). Prostřednictvím emailu byla nejlepší spolupráce s CK Alpina a CK Adventura. Obě se zaměřují na turistické zájezdy (viz níže). K získání informací tedy bylo nutno přejít k telefonickým hovorům na management CK a CA. 100% volaných CK a CA telefon zvedlo. Pouhých 20% u telefonu vědělo odpovědi a odpovídalo s ochotou. Ve zbývajících 80% se objevovali jisté nedostatky a objevovaly čtyři typy odpovědí:

- 1) „Jsem nepovolaný/á, Ruskem se zabývá kolega/kolegyně“ (následoval odkaz na kolegu v podobě čísla/emailu nebo nabídka zavolání druhý den)
- 2) „Naše CK spolupracuje s jinou CK, prodáváme pouze její zájezdy, sami nic neorganizujeme, zeptejte se tam“
- 3) „Je nám líto, ale po telefonu informace nesdělujeme, napište nám email“
- 4) „Statistické informace neposkytujeme“

Následoval tedy pokus zavolat na doporučené číslo, zavolat druhý den nebo napsat email. V 90% byla odpověď zjištěna (po telefonu i po emailu, který byl doporučen). Někdy strohé, ale byly zjištěny. V jednom případě, kdy CK neposkytuje odpovědi po telefonu, ale po emailu, nepřišla odpověď ani touto cestou, ač pani/slečna slibovala, že odpoví a pokusí se odpovědět na všechny otázky (CK Firo tour). Ve zbývajících 10% CK odkázala ještě na jinou CK, která by jistě pomohla daleko víc, než ta dotazovaná. Čímž bylo získáno doporučení i na takové CK, které nejsou v databázi ACK ČR.

Cílem šetření bylo zjistit, jaké destinace jsou v nabídkách českých CK a CA. Na základě celého šetření, ve kterém bylo prozkoumáno 41 CK a CA bylo zjištěno, že

(dělení CK proběhlo na základě jejich hlavní specifikace) 18 CK se opravdu zabývá cestami do Ruska. Z počtu 18 CK poznávací zájezdy jezdí 14 CK, zájezdy za turistikou a sportem jezdí 4 CK (včetně CK ESO Travel, která pořádá jak poznávací, tak turistické zájezdy na stejné úrovni a CK Jason, která se specializuje spíše na služební CR) a 2 CK se zabývají služebním CR. V počtu 18 CK jsou zahrnuty všechny CK co do Ruska samy jezdí nebo na zájezdech spolupracují mezi sebou. Na základě tohoto vzorku bylo vybráno 11 CK, které do Ruska jezdí a jsou hlavními organizátory zájezdů (za účelem poznávacích zájezdů, turistiky nebo služebního CR).

1. Adventura, s. r. o
2. Alpina
3. Čedok
4. ESO travel, a. s.
5. Firo-tour, a. s.
6. Jason travel
7. Maximatour
8. Orbis link, s. r. o.
9. Periscope Scandinavia
10. Redok travel
11. Slantour

Otázky, které byly při výzkumu kladeny jsou následující:

- 1) Jaké destinace v Rusku nabízí Vaše CK?
- 2) O které destinace v Rusku je největší zájem?
- 3) Jakou má zájem o zájezdy do Ruska tendenci (stoupavou, klesavou, stálou)?
- 4) Kolik lidí s Vaší CK přibližně za rok vycestuje do Ruska?

Cestovní kancelář **Adventura, s. r. o.** provádí zájezdy do 5 destinací. Petrohrad + Karelíe, Severní Kavkaz (hora Elbrus), pohoří Altaj, jezero Bajkal, poloostrov Kamčatka. U této CK je trvalý zájem o poznávací zájezdy na jezero Bajkal a na poloostrov Kamčatka. Ročně do každé destinace vyjede přibližně 30 klientů. V posledních dvou letech klesá zájem o sportovně zaměřené zájezdy a v roce 2011 je

znát i pokles zájmu do oblasti Kavkazu kvůli nestabilní situaci. Celkově s touto CK s pražskou pobočkou ročně vyjede do Ruska 90 – 100 osob.

Hlavně adrenalin a vysokohorskou turistiku nabízí **CK Alpina**. Pořádá zájezdy na Kavkaz, kde turistům umožňuje poznat krajinu Kavkazu takovou, jaká ve skutečnosti je. Než se uskuteční výstup na Elbrus, turisté absolvují jednodenní až čtyřdenní aklimatizační túru přes sedla, doliny, vysoké ledovce, nechybí ani setkání s místními pastevcí. Další expedicí je přechod z turistického centra Dombaje do vesnice Elbrus. Jde se přes různá sedla, okolo divokých řek a turisté uvidí nádherné scenérie Kavkazu. I tato expedice zahrnuje výstup na Elbrus. Vše potřebné pro horolezce CK poskytuje. K účasti na těchto zájezdech je třeba dobrá fyzická kondice, neboť kvůli náročnosti celé expedice to není klasická vysokohorská turistika. Zájezdy se většinou konají v trvání 23 dnů včetně cesty tam a zpátky. Zájem je stabilní a ročně vyjede do Ruska 25 – 40 osob.

Zájezdy od **Čedoku** mají poznávací charakter. Jsou pořádány do Petrohradu, Nižního Novgorodu, Moskvy a nabízí i zájezd s názvem „Zlatý prstenec“, který zahrnuje Moskvu a města kolem ní (například Suzdal, Vladimir, Jaroslavl). Oblíbený je Petrohrad a Moskva. O zájezdy je i zde velký zájem a neustále stoupá. Ročně s touto CK, konkrétně s pražskou pobočkou vyjede do Ruska asi 100 osob, v Českých Budějovicích se prodá přibližně 6 zájezdů za měsíc. Podle Čedoku zájem stoupá.

CK ESO Travel, a. s. nabízí stejně jako Čedok poznávací zájezdy. Jeho nabídka obsahuje Moskvu, Petrohrad, plavbu z Moskvy do Petrohradu, Kamčatku, Čukotku, Transsibiřskou magistrálu a pořádá také tzv. eurovíkendy v Moskvě a Petrohradu. Mezi nejoblíbenější destinace patří Petrohrad, Moskva a Kamčatka. Podle informací CK se zájem o Rusko zvyšuje. Rozporuplné názory panují ohledně eurovíkendů, neboť jejich cena je téměř stejně vysoká jako cena na vícedenní zájezd. Na Čukotku zatím nebyl prodán ani jeden zájezd. CK to odůvodňuje tím, že je to novinka a doufá v brzký zájem o tuto destinaci. Ročně s touto CK vyjede do Ruska asi 500 lidí.

Firo-tour, a. s. nabízí své zájezdy do Moskvy a Petrohradu. Pobočka v Českých Budějovicích bohužel v posledních dvou letech neprodala ani jeden zájezd. (jak již bylo zmíněno výše, CK Firo-tour neodpověděla, informace jsem získala při osobní návštěvě na pobočce v Českých Budějovicích).

Jason Travel je CK, která poskytuje své zájezdy jak pro firmy (v podobě služebních cest), tak pro soukromé osoby či školy. Kromě toho sjednává i víza a zajišťuje firmám a podnikatelům ubytování u obchodních partnerů v zahraničí. Ubytování sežene i pro školáky v nižších cenách, například v jiných školách. Podle získaných informací CK

denně vyřizuje přibližně 10 víz, v letním období to bývá 20 – 30 víz denně. V tomto období jezdí skupinové zájezdy. Zájem o Rusko je stálý. Jezdí se hodně do Petrohradu. Tato CK každoročně pořádá 1 – 2 zájezdy do vzdálenějších končin Ruska. Například na Bajkal nebo Kamčatku. O tyto zájezdy mají zájem převážně skupiny. Jason travel nabízí i velice zajímavý zájezd – rafting na řece Oka. Je to neobvyklé a za posledních 5 let se tento zájezd uskutečnil 2 x. Jak o sobě říká sama CK, „jsme CK šitá na míru každému, jsme schopni se přizpůsobit a vyjít vstříc“.

CK Maximatour je CK, z jejíhož názvu webové stránky je jasně vidět její specializace. Při prvním pohledu na www.sssr.cz je jasné, že s touto CK se do Ruska rozhodně dá vyjet. Soustředí se hlavně na služební cestovní ruch, zejména do Moskvy, Petrohradu a Jekatěrinburgu. Na veletrhy, výstavy a na schůzky s obchodními partnery s ní vyjede okolo 10 000 podnikatelů a firem za rok. Zájezdy jako takové pořádá také, ale jde pouze o individuální záležitost do 100 osob za rok.

Orbis link, s. r. o. láká turisty na okružní plavby po celé Evropě. Kromě slunného pobřeží jižní Evropy nabízí také krásy pobřeží severního. Konkrétně jen do Ruska zájezdy nepořádá, ale je tam zastávka při okružní plavbě okolo pobaltských republik, Norska a Švédska. Jelikož cenová relace těchto plaveb je vyšší, než jsou ceny zájezdů k moři, jejich klientela je specifická. O plavby má největší zájem skupina lidí ve věku od 40 až do věku důchodu. Naopak zájem není u rodin s dětmi. Při procentuelním rozdělení plaveb na jihu a plaveb na severu, okružní plavby severu zaujímají 30 % zájezdů. V číslech je to asi 100 osob.

CK Periscope Scandinavia se zaměřuje výhradně na státy Severní Evropy. Své zájezdy pořádá i do Petrohradu, ale není to její hlavní destinace. Ročně s ní do Ruska vyjede asi 60 osob.

Redok Travel patří mezi větší CK, které zájezdy do Ruska pořádají. Specializuje se hlavně na Petrohrad jako klenot na řece Něvě. Mezi další destinace patří Moskva a Novgorod. Největší zájem je o Petrohrad. Zájem je také o autobusový zájezd do Moskvy (spojeno s Petrohradem, protože přes něj vede trasa autobusu), což je docela zajímavé, neboť při pohledu na ceny leteckého Petrohradu a autobusové Moskvy je vidět, že jsou relativně stejné. Za první 3 měsíce roku 2011 nebyl ještě žádný zájem o zájezd do oblasti Karelie a Kiži. Letos je to u této CK poprvé, protože za poslední 4 roky byl tento zájezd zcela vyprodán. Jinak je zájem o Rusko stálý. Ročně vyjede asi 290 osob a do Petrohradu letí 30 osob.

CK Slantour nabízí zájezdy do Moskvy, Petrohradu, v rámci poznávacích zájezdů do Petrohradu, oblasti Karelie a Pskova. Zájem o Rusko je stálého charakteru.

Níže je popsáno zbývajících 30 CK a CA. Jak bylo zmíněno výše, ne všechny CK a CA se o Rusko zajímají. Už jejich název nebo název jejich webové adresy nasvědčuje tomu, že v databázi ACK ČR jsou omylem. Například **CA Caribe-International** se zaměřuje pouze na zájezdy do oblasti Karibiku. Pro zajímavost byla oslovena s tím, že ji sdružuje ACK ČR jako CA jezdící do Ruska. CA potvrdila, že do Ruska zájezdy opravdu nepořádá. **CK Stella** má sice název neupřesňující destinaci, ale název jejich webové adresy mluví za vše - www.mojeafrika.cz do Ruska opravdu nejezdí. 2 CK prodávají pouze letenky do různých světových měst (**CK Air Travel Service**, **CK Holidays Czech Airlines**), jedna poskytuje ubytování turistům (**CA Dionys Praha**). Další 3 CK zase nejezdí do konkrétních destinací, ale nabízejí takzvané „incentive“ zájezdy, které umožňují sestavit si zájezd dle svých snů a přání. Takovéto zájezdy nejčastěji využívají firmy (**CK Pražský klub**, **CA Incentive Travel**, **CK Senator Travel**). **CK ČSAD Tišnov** nabízí pouze své autobusy a dopravu. **CK BVV Fair Travel** se zajímá o organizaci veletrhů a konferencí a agentura **Carolina** se zabývá organizací firemních akcí a kongresů. Všechny výše uvedené agentury a CK jsou obecně zaměřené, nespécializují se přímo na Rusko, ale buď na více zemí nebo země vůbec neuvádějí. Přes ně lze sjednat účast na veletrhu, vízum nebo ubytování v hotelu v různých zemích. **CK ČD Travel** nabízí poznávací zájezdy do různých zemí, jen ne do Ruska. Další mají v názvu většinou své jméno, které o cílové destinaci nic neříkají, ale po rozkliknutí z webové stránky svítí země Chorvatsko, Slovinsko, Bosna a Hercegovina (**CK Kompas**). **CK Vítkovice** jezdí do států jako CK Kompas a přibírá si k tomu cestování po Čechách. **CK E. P. Travel** se zabývá zájezdy typu „incoming“, to znamená, že pořádá zájezdy pro zahraniční turisty. **CA White Grant**, s. r. o. zase spolupracuje s CK ze Slovenska a Německa. Po shlédnutí katalogů ani tyto země Rusko v kompetenci nemají. **CK Ruefa Riesen** se specializuje na služební cestovní ruch (destinace nejsou uvedené), objednávání konkrétních zájezdů nebo pronájem aut. **CK Lingua Tour** sice dělá poznávací zájezdy, ale pouze do západní Evropy. Podle zmíněných odpovědí cestovní kanceláře spolupracují s jinými CK (**CK Ulysses**, **T.R.U.S.T. Prague** spolupracuje s **CK ESO Travel** a prodává její zájezdy, **CK EMMA** prodává zájezdy **CK Redok**) a proto neuvádí údaje, ale odkazují na partnerskou CK (**CK Geos** odkazuje na **CK Ideal Tour**. **CK Ideal Tour** sdělila, že má Rusko jen okrajově a odkazuje na větší CK, jako je **CK**

Firo nebo *CK Redok*, stejně tak i českobudějovická *CK Máj* spolupracuje s jinou CK). *CK AGL Travel* byla ta CK, která odmítla uvést statistiku a uvedla pouze to, že zájezdy pořádá do Moskvy a Petrohradu, ale o počtu turistů a o zájmu turistů mluvit nechtěla. *CK Diamond Wind* má www stránky v podobě katalogu v katalogu v angličtině, kde se dá zjistit, že zájezdy pořádají do Moskvy a Petrohradu a přidělí anglicky mluvícího průvodce. Žádné kontakty neuvádí. *CA Lastiky*, *CA Zájezdy* a *CA Last Minute Centrum* jsou prostředníky v prodeji zájezdů a údaje neposkytují, protože je za jednotlivé CK nemají.

Analýza současných nabídek CK ukázala, že ve valné většině převažují poznávací zájezdy do Petrohradu a Moskvy. Za nimi jsou turistické zájezdy, konkrétně na Kamčatku, Bajkal či do oblastí Karelie. Spolu s turistickými zájezdy se najdou i nadšenci pro vysokohorskou turistiku, kteří slézají Elbrus a jiné kavkazské hory. Někteří zatouží sever poznat z moře a tak se vydají na okružní plavbu. Služební CR se z hlediska zájmu nedá jednoznačně zařadit. Jak bylo výše uvedeno, CK ho provádějí a lidé toho využívají.

Podle délky trvání v cílové destinaci se objevuje jak krátkodobý CR v podobě nabízených eurovíkendů, tak i dlouhodobý CR v trvání od 5 do 23 dní. Dlouhodobý charakter mají turistické zájezdy. Nejdelší, na 23 dní, je zájezd od CK Alpina na vysokohorskou turistiku na Kavkaz. V rozmezí 10 – 19 dní jsou nabízené zájezdy na Kamčatku, Bajkal, Altaj, cestování Transsibiřskou magistrálou nebo nově na Čukotku. Tyto zájezdy pořádá CK Adventura a CK ESO Travel. Do této kategorie spadá i CK Jason a její adrenalinový zájezd na rafting na řece Oce. V délce 5 – 9 dní jsou zájezdy poznávacího charakteru. Patří sem zájezdy do Moskvy, Petrohradu, okolí Moskvy. 9 dní trvají zájezdy autobusovou dopravou a 5 nebo 6 dní trvají letecké zájezdy. Krátkodobý CR (3 dny) se projevuje v zájezdech pouze na víkend, tzv. eurovíkendy.

Z hlediska zájmu podle jednotlivých regionů jasně vede evropská část díky zmíněným poznávacím zájezdům. Zvláště pak Centrální FO (Moskva a „Zlatý prsteneček okolo Moskvy“) a Severozápadní FO díky Petrohradu a oblasti Karelie. Zájem o tyto destinace stoupá. Sibiřský FO (Bajkal, Altaj) a Dálnovýchodní FO (Kamčatka) a Severokavkazský FO (zvláště vysokohorská turistika) stojí, co se zájmu týče, oproti Centrálnímu FO a Severozápadnímu FO hodně opodál, ale návštěvníci tam jezdí a zájem stoupá. Výjimkou je Severokavkazský FO, kde v posledních letech zájem klesá kvůli nestabilní situaci.

5.3 Překážky v cestování do Ruska

Při dotázání se v některých CK bylo řečeno, že pro lidi je cestování do Ruska drahé. Pro 60 % lidí je tedy cena příliš vysoká. 5 dní v Moskvě nebo Petrohradu může u některých CK stát tolik, jako dvoutýdenní dovolená na jihu u moře. Podle dražších CK může pár dní v Moskvě nebo Petrohradu stát stejně jako dovolená v exotické zemi. Co je toho příčinou? Na rozdíl od zemí, kam lidé jezdí za rekreací a mořem, má Česká republika k Rusku vízovou povinnost. Je nutno získat zvací dopis a vízum, což zabezpečují právě CK. Tato služba stojí okolo 3 000 Kč. Navíc ubytování v Moskvě (jedno z nejdražších měst světa) a Petrohradu není zrovna levné. Když se k tomu ještě přičte cena letenky, vyjde poměrně vysoká cena. Teď jen zbývá uvažovat, jestli tuto sumu zaplatit za poznání naprosto odlišných památek a kultury, které jsou pro Rusko charakteristické a unikátní a než je jinde v Evropě obvyklé, nebo jestli peníze dát za příjemný a teplý pobyt u moře. S tím je spojeno i to, že návštěvník si musí hlídat potřebné doklady pro kontrolu a hlídat si i počet dní, aby nepřekročil povolenou lhůtu (viz kap. 4.2.1, Ohlašovací povinnost).

Dalším faktorem, co může bránit CR v Rusku je hrozba útoků. Díky nestabilní situaci na Kavkazu, kde se některé z republik snaží osamostatnit, je hrozba útoků a atentátů po celé zemi (viz kap. 4.2.1 Politická a bezpečnostní situace).

Před rokem 1989 se do Ruska jezdilo hodně, jelikož cesta na západ byla pro většinu lidí nedostupná. Vztahy Ruska a České republiky byly mnohem bližší a užší. Mnoho českých měst mělo v Rusku svá partnerská města. Kdo v tu dobu chtěl na dovolenou musel na východ, protože jinde to nešlo. V této době byly velice rozvinuté i obchodní styky. Téměř každý český podnik vyvážel své výrobky do Ruska. Po roce 1989 všechny styky a vazby s Ruskem nejen ustaly, ale dokonce se úplně přerušily. Až v posledních letech se všechno znovu obnovuje a zájem o Rusko se zvyšuje ve všech směrech. Cestovní kanceláře rozšiřují své nabídky. Jak již bylo zmíněno výše, se zrušením vízové povinnosti u zemí EU vůči Rusku je pravděpodobné, že se CR začne opět ještě zvětšovat, neboť cena se sníží.

5.4. Potenciál Ruska v rozvoji ČR

Obrázek č. 20

Současné využití atraktivit v Ruské federaci českými CK a CA

Zdroj: vlastní šetření

Legenda: - kulturně - poznávací zájezdy (Moskva, Petrohrad, Nižnij Novgorod, „Zlatý prstenec“ okolo Moskvy)

 - poznávací, turistické zájezdy (Kavkaz, Altaj, Bajkal, Kamčatka, Čukotka, Karelie)

 - služební cestovní ruch (Moskva, Petrohrad, Jekatěrinburg)

 - okružní plavba po severských zemích

 - rafting na řece Oka

Na obrázku jsou zachycena místa, kam české CK pořádají své zájezdy. Oproti předešlým obrázkům (č. 16, 17, 18 a 19) je vidět, že potenciál a možnosti Ruska jsou nevyužity. Lázně se neobjevují ani jedny, lyžařská střediska také ne. Města jsou navštěvována ta, která jsou nejznámější a největší. Turistická místa jsou využita poměrně dobře.

Rusko má jistě potenciál pro rozvoj cestovního ruchu z české strany. Zvláště v evropské části, kde je silniční a železniční infrastruktura rozvinutá a všechna místa jsou dobře dostupná. V asijské části je to horší, neboť spojení funguje převážně v jižní části Ruska. Z hlavních tepen sice vybíhají menší tepny směrem na sever, ale zasahují pouze do větších měst. Celkově je celá Sibiř bez spojů. Proč by tam měla být silnice či železnice, když tam nejsou téměř žádná města? V dnešní době ale probíhá stále rozšiřování infrastruktury a místa se tak stávají čím dál tím více dostupnější.

Potenciál evropského Ruska je velký. Třeba olympijské hry (kromě olympijských her se tam bude konat i závod Formule 1) v Soči v roce 2014 by mohly zvýšit zájem ze strany států, které do této oblasti dosud nejezdí. Tato oblast nabízí spoustu možností – letní rekreaci, lázeňství nebo turistiku. Potenciál skrývá i řeka Volha, na které by se daly pořádat plavby od Kaspického moře přes různá historická a zajímavá města (Astrachaň, Volgograd, Saratov, Samara, Kazaň). Městem, které má největší počet památek v celém Rusku a je nevyužito, je Nižnij Novgorod. V nabídce českých CK se objeví málokdy ve spojení s Moskvou či Petrohradem. Samo má ale také co nabídnout. Jelikož ale není v povědomí lidí tak známé jako Moskva nebo Petrohrad, není o něj zájem. Rusko celkově by si zasloužilo větší propagaci a reklamu v ČR. Návštěvníci jedou tam, o čem něco ví a co je známé. To je bezpochyby Moskva a Petrohrad. Ale co ostatní města a místa o kterých se tolik nemluví? Když se řekne Volgograd, kolika se lidem se kromě toho, že leží na Volze, vybaví, že se tam nachází největší socha v Evropě? Zajímavých měst je v Rusku spousta. Potenciál skrývají i přírodní předpoklady. Velký počet a vysoká kvalita ruského lázeňství je českými CK zcela nevyužita. Daly by se pořádat zájezdy do lázní jako takových nebo lázně spojené s poznáním nebo turistikou. Například oblast Bajkalu, Kavkazu, Kamčatky nebo Moskvy. Jistý potenciál mají ruské národní parky a rezervace, kde žijí málo rozšíření živočichové či endemity. Těchto rezervací je v Rusku více než 200.

5.5 Dostupnost měst a míst

Evropská města a místa jsou dostupná velice dobře. Mnohá z měst jsou dostupná letecky i z České republiky. Do některých to bohužel nejde, ale z Moskvy či jiných měst se dá dostat po evropském Rusku v podstatě kamkoliv. Z České republiky létají přímé linky do Moskvy, Petrohradu, Jekatěrinburgu a Samary. Nově je v plánu zavést lety i do Novosibirsku. Kromě toho některé ruské společnosti, například Aeroflot, nabízejí

spojení z České republiky do různých oblastí Ruska. Úroveň mezinárodních linek ruských společností je na úrovni letů západní Evropy. Cestování po Rusku, po jeho evropské části, je jednoduché a díky novým a zlepšujícím se technologiím čím dál tím rychlejší. Mnohá města jsou mezi sebou kvůli vzdálenosti dostupná i letecky, například Moskva – Astrachaň, Moskva – Petrohrad, Moskva – Samara a další města. Samaru, Nižnij Novgorod, Kazaň nebo Volgograd lze navštívit vlakem z Moskvy, do Novgorodu Velikeho cesta autem trvá 2,5 hodiny z Petrohradu, z Petrozavodsku se dá na křídlových člunech dostat na ostrov Kiži. Díky Sapsanu se lze rychle pohybovat na trase Nižnij Novgorod – Moskva – Petrohrad. V evropské části Ruska se dá díky rozvinuté infrastruktuře dostat kamkoli a jakkoli. Infrastruktura se neustále zlepšuje a vyvíjí. Silnice a železnice se obnovují a dostavují. Do ruských měst nacházejících se na asijské části se dá dostat jak po silnici, tak vlakem (vlakem při poznávacích zájezdech, protože jinak by samotná cesta přes asijskou část zabrala i týden). Vlaková spojení na delší vzdálenosti se pomalu zlepšují. Cestovat vlakem se dá i v –40 stupních Celsia. Lepší je ale kvůli vzdálenosti a času do těchto míst cestovat letadlem.

Tabulka č. 10

SWOT analýza pro rozvoj CR v Ruské federaci

<p style="text-align: center;">Strenghts (klady)</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlehlost území, pásmovitost podnebí = velké možnosti - unikátní památky pravoslaví - rozvinutá infrastruktura v evrop. části - neustálé zlepšování podmínek pro CR (zlepšování infrastruktury) - snižování cen za dopravu 	<p style="text-align: center;">Weaknesses (zápory)</p> <ul style="list-style-type: none"> - špatná infrastruktura v asijské části - vysoká cena zájezdů - chladné podnebí - poměrně vysoká kriminalita - vysoké ceny ve městech, je tam draho - velké neosídlené plochy nevhodné pro CR
<p style="text-align: center;">Opportunities (příležitosti)</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozšiřování možností zájezdů - rostoucí obchody a styky s Ruskem - nevyužití možnosti velké země - budoucí zrušení vízové povinnosti - konání velkých sportovních akcí jako OH 2014, MS ve fotbale 2018, F1 2016 – 2020 	<p style="text-align: center;">Threats (hrozby)</p> <ul style="list-style-type: none"> - hrozba atentátu - hrozba smogové situace nebo zamoření v prům. městech - nebezpečná situace na Kavkazu - šířící se rasismus - nedostatek benzínu

6. Závěr

Získané výsledky ukazují, že struktura předpokladů a rozmístění atraktivit v Rusku jsou značně nerovnoměrné. Rusko je vyhledávané hlavně kvůli městským střediskům, které mají nespočet kulturně-historickým památek jiného rázu, než je jinde v Evropě zvykem. Z přírodních předpokladů jsou pro cestovní ruch nejvhodnější některá pohoří (Kavkaz, Altaj, pohoří na Kamčatce) a vodní plochy (Bajkal, Oněžské jezero, Volha). Nejsou ale tak hojně využity jako předpoklady kulturně-historické. Kulturně-historické předpoklady mají zastoupení největší a jsou pro zájezdy do Ruska dominantní a charakteristické. Města jsou navštěvována pro své kouzlo pravoslaví a atmosféru. Tato města nabízejí pro nás netypické pravoslavné chrámy (typické pro ně jsou kupole), galerie s díly ruských umělců, ale hlavně nezapomenutelnou atmosféru odlišné východní kultury a architektury.

Analýzou nabídek cestovních kanceláří bylo zjištěno, že nejvíce nabízená jsou města v rámci poznávacích zájezdů. Nejvíce nabízena a také nejvíce navštěvovaná jsou města Moskva a Petrohrad. Tyto zájezdy účastníky provedou po nejznámějších místech měst a umožní tak seznámit se s naprosto unikátní ruskou kulturou. Analýza také ukázala, že ceny těchto zájezdů jsou pro lidi vysoké a cena je tak jedním z faktorů, které nedovolují takový rozmach cestovního ruchu. Přesto všechno zájem o Rusko neustále stoupá.

Rusko má velké zastoupení takových atraktivit, které zkoumané české CK vůbec nevyužívají. Lázně, pobřeží Černého moře v oblasti Soči, Ural, Nižnij Novgorod nebo poznávací plavba po Volze s poznáním měst, které na ní leží. Rusko má ještě co nabídnout, je jen otázka do jaké míry ho čeští návštěvníci budou chtít poznat, na kolik české CK toto poznání rozvinou a kolik budou návštěvníci ochotni za toto poznání zaplatit.

Заключение

Обнаруженные результаты показали, что предпосылки и размещение привлекательностей в России значительно неравномерно. В России посетители ищут именно города с многими культурными и историческими достопримечательностями иного характера, чем в других местах в Европе. Природные предпосылки прежде всего горы (Кавказ, Алтай, горы на полуострове Камчатка) и вода (Байкал, Онежское озеро, Волга). Культурно-исторические предпосылки больше использованные. Культурно-исторические предпосылки играют большую роль в посещении России и занимают первые места в предложениях бюро путешествий. Посетители посещают города ради их волшебства православия и атмосферы. Города предлагают посетителям нетипичные православные храмы, галереи с произведениями русских художников, но именно незабываемую атмосферу другой восточной культуры и архитектуры.

На основании анализа предложений бюро путешествий было обнаружено, что наиболее предлагаемые города - города в рамках культурно-познавательных экскурсий. Наиболее предлагаемыми и также посещаемыми городами являются Москва и Санкт Петербург. Поездки проведут посетителей по знакомейшим местам городов и позволят ознакомиться с уникальной российской культурой. Анализ также показал, что цены поездок слишком высокие. Цена является одним из факторов, которые не позволяют развитию туризма. Однако интерес к России поднимается.

Россия имеет такие атрактивности, которые исследованные чешские бюро путешествий вообще не используют. Курорты, черноморские побережье в области Сочи, Нижний Новгород или культурно-познавательное судоходство на Волге с ознакомлением городов находяющихся на ней. Россия может предложить много. Все зависит от интереса Чехов к России, насколько будут чешские бюро путешествий развивать культурно-познавательные экскурсии и сколько будут Чехи готовы за них заплатить.

Přehled použité literatury

Knižní zdroje

- 1) Алексеева, А. И. , *Природа и население*, Дрофа, Москва, 2005
- 2) Алексеева, А. И., *Хозяйство и географические районы*, Дрофа, Москва, 2005
- 3) Goeldner, Ch. R., Ritchie, J. R. B., *Tourism, Principles + Practises + Philosophies, 11th Edition*, John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, 2009
- 4) Jonas, S. a kol., *100 divů Ruska*, Rebo, Dobřejovice, 2008

Skripta

- 5) Francová, E., *Cestovní ruch*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2003
- 6) Hrala, V., *Geografie cestovního ruchu*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2000
- 7) Indrová, J. a kol., *Cestovní ruch I*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2004
- 8) Mariot, P., *Geografia cestovného ruchu*, Veda, Bratislava, 1983
- 9) Němčanský, M., *Geografie cestovního ruchu*, Obchodní jednání a společenský styk, Slezská univerzita Opava, Karviná, 1996
- 10) Vystoupil, J., Wokoun, R., *Geografie cestovního ruchu a rekreace I.*, Univerzita J. E. Purkyně v Brně, Praha, 1987

Materiály cestovních kanceláří

- 11) Katalog poznávacích zájezdů Firo tour, 2011
- 12) Katalog poznávacích zájezdů Čedok, 2011
- 13) Katalog zájezdů AGL travel, 2011

Novinové články a zprávy z televize

- 14) Vybrané mezinárodní veletrhy a výstavy v zahraničí v roce 2011
Hospodářské noviny, 1.12.2010 (aktualizováno 2.12.2010). Dostupné na:
<http://hn.ihned.cz/c1-48389910-vybrane-mezinarodni-veletrhy-a-vystavy-v-zahranici-v-roce-2011>

15) Obrázek ozbrojených konfliktů na Kavkazu

Zpravodajský server Lidových novin, 12.8.2008. Dostupné na:

[http://www.lidovky.cz/medvedev-gruzinsky-agresor-byl-ztrestan-fpv-
/ln_zahranici.asp?c=A080812_095832_ln_zahranici_nev](http://www.lidovky.cz/medvedev-gruzinsky-agresor-byl-ztrestan-fpv-/ln_zahranici.asp?c=A080812_095832_ln_zahranici_nev)

16) Bývalý tatarští nájezdníci jsou dnes příkladem tolerance

ČT 24, vloženo 19.2.2011. Dostupné na:

[http://www.ct24.cz/svet/115640-byvali-tatarsti-najezdnic-ji-sou-dnes-prikladem-
tolerance/](http://www.ct24.cz/svet/115640-byvali-tatarsti-najezdnic-ji-sou-dnes-prikladem-tolerance/)

Publikace dostupné na internetu

17) Ruský statistický úřad, Rosstat, Rusko v číslech. Dostupné na:

http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_11/Main.htm

18) Ruský statistický úřad, Rosstat, Ochrana životního prostředí. Dostupné na:

http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_54/Main.htm

19) Ruský výjezdový cestovní ruch. Dostupné na:

[http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/statistiky_zemi/20_08_10_rusko_vyj
ezdovy_cr_2009.pdf](http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/statistiky_zemi/20_08_10_rusko_vyj_ezdovy_cr_2009.pdf)

Internetové zdroje

20) Aktuálně - <http://aktualne.centrum.cz>

21) Asociace cestovních kanceláří České republiky - <http://www.ackcr.cz>

22) Cestovanie – <http://cestovanie.infoweby.sk>

23) Cestovní agentura Caribe International - <http://www.caribe-in.com>

24) Cestovní agentura Carolina - <http://www.carolina.cz>

25) Cestovní agentura Dionis Praha - <http://www.dionisprague.com>

26) Cestovní agentura Incentive Travel - <http://www.incentive.cz>

27) Cestovní agentura Last Minute Centrum - <http://www.last-minute-centrum.cz>

28) Cestovní agentura Lastiky - <http://www.lastiky.cz>

29) Cestovní agentura White Grant - <http://www.whitegrant.cz>

30) Cestovní agentura Zájezdy - <http://www.zajezdy.cz>

31) Cestovní kancelář Adventura - <http://www.adventura.cz/hledat/post>

- 32) Cestovní kancelář AGL Travel - <http://www.agltravel.cz/catalog.php>
- 33) Cestovní kancelář Air Travel Service - <http://www.airtravelservice.cz>
- 34) Cestovní kancelář Alpina - <http://www.alpina.cz>
- 35) Cestovní kancelář BVV Fair Travel - <http://www.fairtravel.cz>
- 36) Cestovní kancelář ČD Travel – <http://www.cdtravel.cz>
- 37) Cestovní kancelář Čedok - <http://www.cedok.cz>
- 38) Cestovní kancelář ČSAD Tišnov - <http://www.csad-tisnov.cz>
- 39) Cestovní kancelář Daen - <http://www.daen.cz>
- 40) Cestovní kancelář Diamond Wind – <http://www.diamondwind.com>
- 41) Cestovní kancelář E.P. Travel, s.r.o. - <http://www.ep-travel.cz>
- 42) Cestovní kancelář EMMA - <http://www.emma.cz>
- 43) Cestovní kancelář ESO Travel - <http://www.esotravel.cz>
- 44) Cestovní kancelář Firo Tour - <http://www.firotour.cz>
- 45) Cestovní kancelář Geos - <http://www.ckgeos.cz>
- 46) Cestovní kancelář Holidays Czech Airlines - <http://www.holidayscsa.com>
- 47) Cestovní kancelář Ideal Tour - <http://www.idealtour.cz>
- 48) Cestovní kancelář Jason Travel - <http://www.jasontravel.cz>
- 49) Cestovní kancelář Kompas - <http://www.kompas.cz>
- 50) Cestovní kancelář Lingua Tour - <http://www.linguatour.cz>
- 51) Cestovní kancelář Máj - <http://www.ckmaj.cz>
- 52) Cestovní kancelář Maxima – <http://www.sssr.cz>
- 53) Cestovní kancelář Orbislink, s.r.o. - <http://www.orbislink.cz>
- 54) Cestovní kancelář Periscope Scandinavia - <http://www.periscope.cz>
- 55) Cestovní kancelář Pražský klub - <http://www.prazsky-klub.cz>
- 56) Cestovní kancelář Redok - <http://www.redok.cz>
- 57) Cestovní kancelář Ruefa Riesen - <http://www.ruefa.cz>
- 58) Cestovní kancelář Senator Travel - <http://www.incentive.cz>
- 59) Cestovní kancelář Slantour - <http://www.slantour.cz>
- 60) Cestovní kancelář Stella – <http://www.mojeafrika.cz>
- 61) Cestovní kancelář Ulysses T.R.U.S.T. Prague - <http://www.ulysses.cz>
- 62) Cestovní kancelář Vienna International –
<http://www.viennainternationaltravel.com>
- 63) Cestovní kancelář Vítkovice - <http://www.ckvt.cz>
- 64) Cestovní průvodce - <http://cs.tixik.com>

- 65) Česká centrála cestovního ruchu - <http://www.czechtourism.cz>
- 66) České velvyslanectví v Rusku - <http://www.mzv.cz/moscow>
- 67) Ekonomický portál - <http://www.euroekonom.cz>
- 68) EUROEXPO – Průvodce světem veletržního průmyslu - <http://www.euroexpo.cz>
- 69) Informační a podnikatelský systém i – RU.CZ - <http://www.irucz.ru>
- 70) Mezinárodní měnový fond - <http://www.imf.org>
- 71) Ministerstvo zahraničních věcí České republiky - <http://www.mzv.cz>
- 72) Oficiální portál pro podnikání a export - <http://www.businessinfo.cz>
- 73) Průvodcovské služby - <http://www.dovolena-rusko.cz>
- 74) Vízum do Ruska – <http://www.do-ruska-vizum.cz/>
- 75) <http://www.ruskevizum.cz>
- 76) www.mujpruvodce.cz
- 77) www.rusko-info.cz
- 78) www.luko2.com
- 79) Визы в Россию - Víza do ruska
<http://www.allrussiatour.ru/>
- 80) Город Владивосток в цифрах и фотографиях
Město Vladivostok v číslech a fotografiích
<http://www.vladcity.com/>
- 81) EXПОТОР - Выставки России и Мира, Календарь выставок и расписание
ВЫСТАВОК
EXПОТОР – Výstavy v Rusku i ve světě, kalendář a rozpis výstav
<http://www.expotop.ru/>
- 82) ЭКСПОЦЕНТР - Международные выставки и конгрессы Москва
Expocentrum – Mezinárodní výstavy a kongresy Moskva
<http://www.expocentr.ru/>
- 83) Информационное агентство ТУРИНФО
Informační agentura Tourinfo
<http://www.tourinfo.ru/>

84) Иртышское пароходство

Irtyšská vodní plavba

<http://www.irsc.ru/>

85) Министерство экономического развития Российской Федерации

Ministerstvo pro ekonomiku Ruské federace

<http://www.economy.gov.ru>

86) МЧС России - Министерство Российской Федерации по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий

Ministerstvo Ruské federace na obranu občanů, výjimečné situace a likvidaci následků živelných pohrom

<http://www.mchs.gov.ru>

87) ООПТ России - Особо охраняемые природные территории России

Zvláště chráněná přírodní území Ruska

<http://oopt.info>

88) РЖД - Российские железные дороги

Ruské železnice

<http://pass.rzd.ru>

89) РИА НОВОСТИ – RIA Novinky

<http://www.rian.ru/>

90) Российский союз туриндустрии

Ruský svaz průmyslu turismu

<http://www.rostourunion.ru/> (www.rata.ru)

91) Сапсан - самый быстрый поезд в России

Sokol – nejrychlejší vlak v Rusku

<http://www.sapsaninfo.ru/>

- 92) Традиция - Русская энциклопедия
Tradice – ruská encyklopedie
<http://tradio.ru>
- 93) Турбизнес - туристический бизнес для профессионалов
<http://tourbus.ru/>
- 94) Федеральное агентство по туризму (Ростуризм)
Federální turistická agentura
<http://www.russiatourism.ru/>
- 95) Федеральная таможенная служба
Federální celní služba
<http://www.customs.ru>
- 96) Федеральная служба государственной статистики
Federální služba národní statistiky
www.gks.ru

Seznam obrázků

- Obrázek č. 1 – Povrch Ruské federace (str. 22)
- Obrázek č. 2 – Vodstvo Ruské federace (str. 23)
- Obrázek č. 3 – Sněhová pokrývka Ruské federace v lednu (str. 25)
- Obrázek č. 4 – Vegetační pásma Ruské federace (str. 26)
- Obrázek č. 5 – Hustota zalidnění Ruské federace (str. 27)
- Obrázek č. 6 – Federální okruhy Ruské federace (str. 28)
- Obrázek č. 7 – Národní parky, chráněná území a rezervace v Ruské federace (str. 31)
- Obrázek č. 8 – Ozbrojené konflikty Kavkazu (str. 35)
- Obrázek č. 9 – Národnostní složení v Ruské federace (str. 37)
- Obrázek č. 10 – Metalurgie v Ruské federaci (str. 42)
- Obrázek č. 11 – Znečištěná území Ruské federace (str. 43)
- Obrázek č. 12 – Hlavní železniční tepny Ruské federace (str. 48)
- Obrázek č. 13 – Silniční síť Ruské federace (str. 50)
- Obrázek č. 14 – Mezinárodní letiště Ruské federace (str. 52)
- Obrázek č. 15 – Letové trasy letiště Vnukovo (str. 53)
- Obrázek č. 16 – Lázeňské zóny v Ruské federaci (str. 55)
- Obrázek č. 17 – Střediska letní rekreace a vodních sportů v Ruské federaci (str. 57)
- Obrázek č. 18 – Střediska turistiky a lyžování v Ruské federaci (str. 58)
- Obrázek č. 19 – Památky UNESCO a jiná významná města a místa v Ruské federaci
(str. 60)
- Obrázek č. 20 – Současné využití atraktivit v Ruské federace českými CK a CA (str. 77)

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 – Nejdelší řeky a největší jezera Ruské federace (str. 24)
- Tabulka č. 2 – Federální okruhy Ruské federace (str. 28)
- Tabulka č. 3 – Počet atentátů, počet mrtvých a zraněných při nich v Ruské federaci (str. 36)
- Tabulka č. 4 – HDP Ruské federace (str. 39)
- Tabulka č. 5 – Sektorová zaměstnanost v Ruské federaci (str. 41)
- Tabulka č. 6 – Přehled největších ruských letišť (str. 51)
- Tabulka č. 7 – Veletržní střediska v Ruské federaci (str. 64)
- Tabulka č. 8 – Celková návštěvnost Ruské federace českými návštěvníky (str. 67)
- Tabulka č. 9 – Turismus a služební CR v Ruské federaci (str. 68)
- Tabulka č. 10 – SWOT analýza pro rozvoj CR v Ruské federaci (str. 79)

Seznam grafů

- Graf č. 1 – Celkový objem HDP Ruské federace ve srovnání s ČR a Francií (str. 39)
- Graf č. 2 – Objem HDP Ruské federace na 1 obyvatele ve srovnání s ČR a Francií (str. 40)
- Graf č. 3 – Deset nejrychleji rostoucích ekonomik světa (str. 41)
- Graf č. 4 – Celková návštěvnost Ruské federace návštěvníky z ČR (str. 68)
- Graf č. 5 – Turismus a služební CR v Ruské federaci (str. 69)

Seznam příloh

- Příloha č. 1 – Seznam mezinárodních letišť v Rusku
- Příloha č. 2 – Moskva – chrám Vasila Blaženého, Kreml
- Příloha č. 3 – Petrohrad – Ermitáž, památník Petra Velikého
- Příloha č. 4 – Ruská tajga, ruské břízy
- Příloha č. 5 – Kamčatka, Bajkal
- Příloha č. 6 – Typické pro Rusko – Matrjošky, Samovar, Ruský kroj

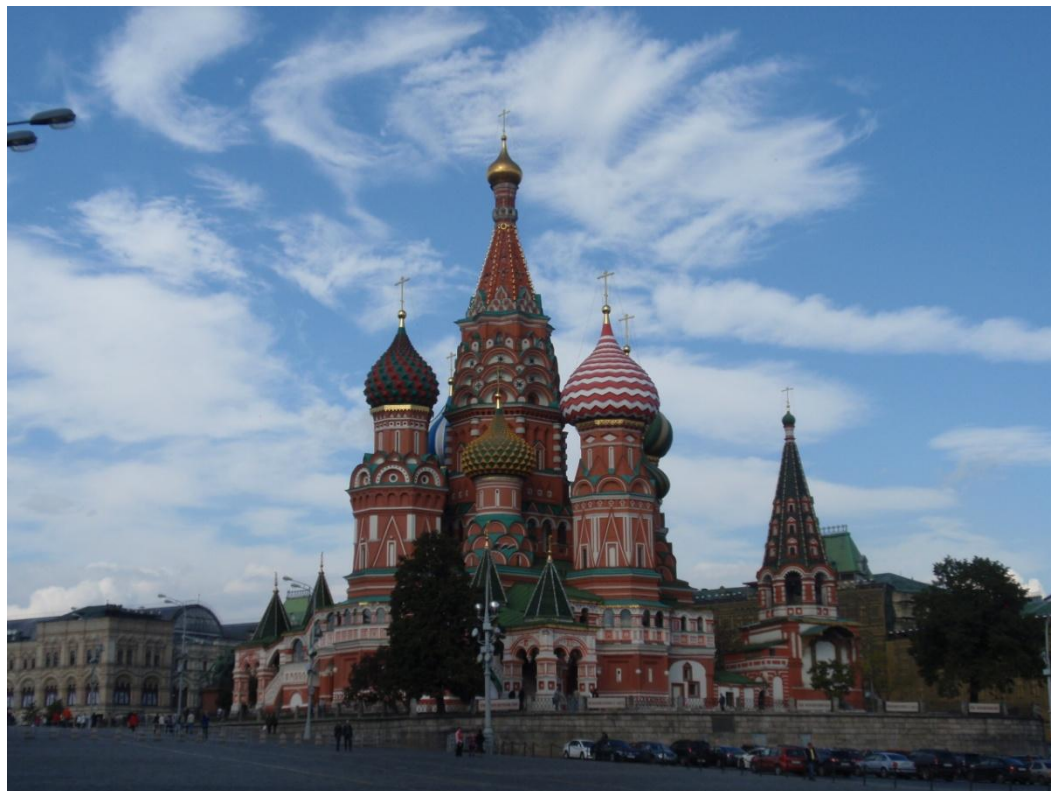
Příloha č. 1

Seznam mezinárodních letišť v Rusku a jejich zkratky

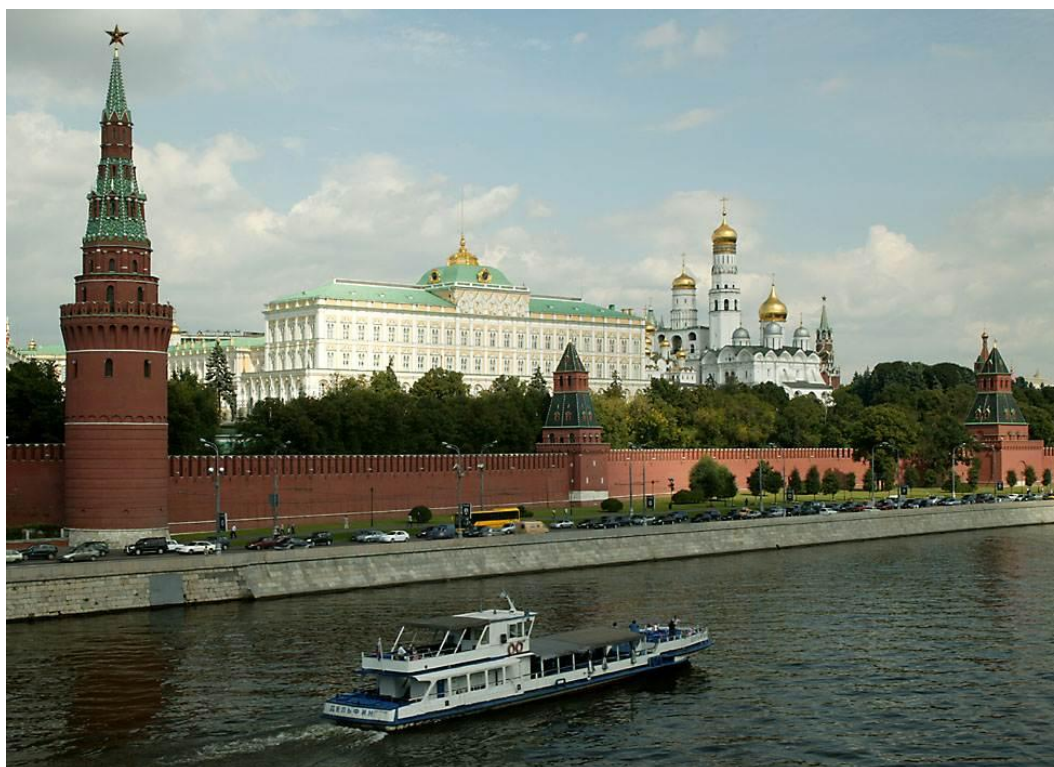
Abakan (ABA), Anadyr (DYR), Anapa (AAQ), Archangelsk (ARH), Astrachaň (ASF), Barnaul (BAX), Blagoveschensk (BQS), Bratsk (BTK), Čeljabinsk (CEK), Čita (HTA), Hatanga (HTG), Chabarovsk (KHV), Jekatěrinburg (SVX), Irkutsk (IKT), Jakutsk (YKS), Južno-Sachalinsk (UUS), Kazaň (KZN), Kaliningrad (KGD), Kemerovo (KEJ), Krasnodar (KRR), Krasnojarsk (KJA), Magadan (GDX), Magnitogorsk (MQF), Mineralnye Vody (MRV), Moskva (všechna letiště - MOW), Murmansk (MMK), Nalčik (NAL), Niževartovsk (NJC), Nižnij Novgorod (GOJ), Novokuzněck (NOZ), Novosibirsk (OVB), Norilsk (NSK), Nojabrsk (NOJ), Omsk (OMS), Orenburg (REN), Pevek (PWE), Penza (PEZ), Perm (PEE), Petrozavodsk (PES), Petropavlovsk Kamčatský (PK), Rostov na Donu (ROV), Samara (KUF), Sankt Petěrburg (LED), Saratov (RTW), Soči (AER), Stavropol (STW), Surgut (SGC), Syktyvkar (SCW), Tiksi (IKS), Tomsk (TOF), Tjumeň (TJM), Ulan-Ude (UUD), Uljanovsk (ULY), Ust'-Ilimsk (UIK), Ufa (UFA), Vladivostok (VVO), Vladikavkaz (OGZ), Volgograd (VOG), Vorkuta (VKT), Voroněž (VOZ).

Příloha č. 2 - Moskva

Chrám Vasila Blaženého

Kreml

Příloha č. 3 - Petrohrad

Ermitáž

Památník Petra Velikého

Příloha č. 4

Tajga

Břízy – typické pro Rusko

Příloha č. 5

Kamčatka

Bajkal

Příloha č. 6 – Typické pro Rusko

Matrjošky

Samovar

Ruský kroj

